

साधु संभेदननी

सङ्गता भाटे.

सधोन्नतिनुं सुंहर स्वरूप.

१०९३

स्व, योगनिष्ठ जैनाचार्य

श्रीमद् बुद्धिसागर सूरिश्वरल ना
विशाण साहित्यमांथी

संशोधी प्रगट कर्ता.

परीण नगीनदास मनसुणभाई
(वीर लक्ष्म-वीरेश)

नागल भूधरनी पोण-अभेदावाद.

वीर संवत् २४६०

प्रत् १०००

विक्रम संवत् १९९० चैत्र सुदी. ५ ता. २० ३-३४

श्री कौलसामार लुि शान मंदि
श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र, कोबा.

સાધુઓ.

પ્રભુના ભક્ત સાધુઓ,	મહાવ્રત પંચ જે પાળે ;	
ભલી તેની સદા સેવા,	કરીશું પુણ્ય ભક્તિથી.	૧
અમારા ચિત્તમાં વહાલા,	શુભંકર સર્વ સાધુઓ;	
ગણી પરમેષીમાં જ્ઞાને,	કરીશું દાસ થઈ ભક્તિ;	૨
સદા વૈરગ્યમાં ઝીંઝે,	પરિગ્રહ ત્યાગીને જ્ઞાને;	
કરે નિઃસંગતા ધારી,	અમારા પ્રાણુ તેઓ છે.	૩
અમારી આંખને પાંખો,	અમારા ધર્મના પ્રાણો;	
અમારા ત્યાગી સાધુઓ,	અમારા પ્રાણુથી પ્યારા.	૪
ધ્રુવે છે પાપ દુનિયાનાં,	દયા ગંગા પ્રચારે છે;	
કરે ઉપદેશની વૃષ્ટિ,	અમારા પુજ્ય તેઓ છે.	૫
અમારા દેશની શાલા,	અમારા ધર્મ નેતાઓ;	
અમારા આર્ય સાધુઓ,	અમારો શ્વાસ તેઓ છે.	૬
અમારી આર્ય ભુમિના,	જીવન્તા કલ્પવૃક્ષો એ;	
અમારા દોષ ધોનારા,	અમારા માત પિતાઓ.	૭
અમે મુનીન્દ્ર પુજરા,	અમે સાધુ તણા કવિયો;	
અમારા સાધુઓના તો,	અમે જીવે સદા બાળો.	૮
ગમે તેવી અવસ્થામાં,	અમારા પુજ્ય સાધુઓ;	
સદા છે પુજ્યદુનિયામાં.	ગૃહસ્થોથી સદા મોટા.	૯
અમારા સાધુઓ માટે,	અમારું સર્વ અર્પણ છે;	
સદા સંવર વિષે રમતા,	કરે છે કર્મ નિર્જરણા.	૧૦
નમું હું બહું વિનય યોગે,	જગતમાં સર્વ મુનિયોને;	
બુદ્ધપન્થિ ધર્મ ધરનારા,	ચિરંજીવોજ સાધુઓ.	૧૧

એક નવો જૈન પેદા કરવો એ એક તીથે મગટાવવા બરાબર છે

શ્રી સદગુરુ દેવ બુધ્ધિસાગર સૂરિશ્વરભ્યો નમોનમઃ

પ્રાતઃસ્મરણીય પરમોપક્રમી પુજ્યપાદ સદગુરુદેવ સદગત શ્રીમદ્ બુધ્ધિસાગર સૂરિશ્વરભ્યો વર્ષો પૂર્વે સુચવેલું કે હવે પછી સમય એવો આવશે કે દેવગુરુ ધર્મ પ્રત્યેની ધર્મ શ્રદ્ધા ડગમગી જશે અને અનેક અનિચ્છનીય વાતાવરણો સમાજમાં ઉદભવશે અને જનસમાજ અગભણી ઉઠશે. તેવા સમયમાં પણ વધુ ન બની શકે તો પણ છેવટે જનપૂજન તો કદાપિ ચૂકીશ નહીં. આ એકજ વાક્યને પ્રભુ આજી તુલ્ય માની વર્તતાં અનેક અનુકુળ પ્રતિકુળ સંજોગો, મુશ્કેલીઓ અને ખાડા ટેકરાઓ જીવનપંથમાં આવવા છતાં તરી પાર ઉતરી શકાય છે અને આત્માનંદ પ્રવર્તે છે તેમજ તેઓશ્રીના વિગળ સાહિત્યનો સ્વાદ લેતાં અનેરો આનંદ અનુભવાય છે તેથીજ તેઓ પ્રત્યેના પ્રેમથી આકર્ષાઈ તે પરમ ગુરુદેવ સ્વર્ગમાં ખીરાજતા હોવા છતાં તેઓશ્રીના પરમ પવિત્ર આત્માને સપ્રેમ, સચિનય મારા કોટાન કોટિ વંદન હો ! વંદન હો !! વંદન હો !!!

ૐ શાન્તિ

વીર ભકત—વીરેશ.

સ્વપરનું કલ્યાણ સાધી આત્માને વિકાસ કરવા ઇચ્છતા હો તો સ્વ. યોગનિષ્ઠ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુધ્ધિસાગર સૂરિશ્વરજી કૃત કર્મ યોગ, આનંદધન પદ સંગ્રહ ભાવાર્થ, કકકાવલી સુમોઘ અને સંઘ પ્રગતિ આદી ૧૦૮ પુસ્તકો ખરીદો, વાંચો, વિચારો અને મનન કરી ખાહ્યોન્નતિ તેમજ આત્મોન્નતિ કરવા ભાગ્યશાળી બનો.

“ જનપુજનનું રહસ્ય ” થોડા સમયમાં બહાર પડશે.

સદગુરુદેવ વિજયશાન્તિ સૂરિશ્વરેભ્યો નમો નમઃ

વર્તમાન જૈન જગતના શ્રીસંઘ માન્ય જગદ્ગુરુ સૂરિસત્તાટ થોગીરાજ શ્રીમદ્ વિજયશાન્તિ સૂરિશ્વરજીએ પૂર્વાચાર્યોના પગલે ચાલી શ્રી કેસરીયાજી તીર્થના રક્ષા માટે કમ્બર કસી છે તેવી જ રીતે જૈન શાસનના સૂરિશ્વરો, મુનિશ્વરો આદી ધર્મનાયકો ધર્મ રક્ષા વહિ અર્થે આત્મભાગ અને આત્મભોગ આપવા તત્પર થાઓ અને વિશ્વ માં વીરધર્મનો વિજય વાવડો ફરકાવી જૈન ધર્મનો પુનરોદ્ધાર કરવા યશસ્વી બનો એવી શુદ્ધ હૃદયની ભાવના સાથે પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રીમદ્ વિજયશાન્તિ સૂરિશ્વરજીએ સ્વપ્ન સૃષ્ટિમાં આપેલા આદેશ અનુસાર આ લઘુ પુસ્તક ફક્ત સાતજ દિવસમાં તૈયાર કરી સફળ ચતુર્વિધ સંઘને સમર્પણ કરવા ભાગ્યશાળી થયો છું તેથી ગુરુદેવ ની અમીદષ્ટિ મટે તેઓ પૂજ્યશ્રીનો આભાર માની અતી દર્ષોદ્ભાસ થઈ ગુરુદેવને કોટાન કોટિવાર વંદના કરી કૃતાર્થ થાઉ છું અને તેઓ શ્રી તેમની સુસાધનામાં સફળ થાઓ અને વિશ્વવર્તિ સર્વ મનુષ્ય ના હૃદયમાં તેઓશ્રીનો વિશ્વપ્રેમનો સિદ્ધાંત પ્રસરો અને સર્વ જીવોનું કલ્યાણ થાઓ એમ શુદ્ધ અંતઃકરણથી ઇચ્છું છું.

જૈન શાસન સદા જયવંતુ વર્તો

વીર ભકત વીરેશ.

આ બુક (સંઘોન્નતિનું સુંદરસ્વરૂપ) પ્રકાશનને અંગે સ્વ. આચાર્ય દેવ શ્રીમદ્ બુદ્ધિભાગર સૂરિશ્વરજીના પરમ ભકત મહુમ ધર્મ પ્રેમી શેઠ વીરચંદ ગોરખદાસ ભગતના સુપુત્ર ધર્મવીર ભાઈશ્રી શા. શાન્તિ લાલ વીરચંદ ભગતે પાંચસે બુકો અગાઉથી ખરીદ કરેલી છે તે માટે તેઓશ્રીનો આભાર માનું છું અને તેઓના દેવ ગુરુ ધર્મ પ્રત્યેનો પ્રેમ-ભકિત સદા કાયમ રહો એમ ઇચ્છું છું.

સાધુ સંમેલનની

સફળતા માટે.

સંધોન્નતિનું સુંદર સ્વરૂપ.

સ્વ, યોગનિષ્ઠ જૈનાચાર્ય

શ્રીમદ્ બુદ્ધસાગર સૂરિધરજી ના
વિશાળ સાહિત્યમાંથી

સંશોધી પ્રગટ કર્તા.

પરીણ નગીનદાસ મનસુખભાઈ
(વીર ભક્ત-વીરેશ)

નાગજી ભૂધરની યોગ-અમદાવાદ.

વીર સંવત ૨૪૬૦

પ્રત ૧૦૦૦

વિક્રમ સંવત ૧૯૬૦ ચૈત્ર સુદી. ૫ તા. ૨૦ ૩-૬૪

प्रबुद्ध श्रीमहावीर, सर्वज्ञ धर्म देशकर्म.
विश्ववन्द्य तीर्थेश, जैन शासन कारकर्म.

समर्पण.
सकल चतुर्विध संधने.

मुद्रणस्थानः श्री आनंद प्री. प्रेस. वीकांटा रोड
अमदावाद.

मुद्रकः श्रीमनसाब लवराभ,

ॐ नमः

साधु सभेलननी सङ्गता भाटे

संघोन्नतिनु सुंदर स्वरुप

साधुओ ते करे जैन धर्मोन्नति ज्ञान वैराग्य त्यागादिधारी

वीर्य रक्षा करे कोटि यत्नो थकी द्रव्य क्षेत्रे अने काल भावे,
शुभित नव धारता पूष्णुं श्रद्धावटे वीर्य रक्षा विषे भाव लावे,
कामना वेगने वारता आयथी वाष्णीने पूष्ण मनमां विचार्य,
साधुओते करे जैन धर्मोन्नति ज्ञान वैराग्य त्यागादि धारी,
कामिनी संभने वारता हूरथी! कामिनी अंगने ना निहाणे,
वासना, कामनी भाणता ध्यानथी कामना होषने पूष्ण भाणे,
स्वप्नमां पष्णु अरे काम प्रकटे नहीं भावना लावता शुद्धिकारी
साधुओ ते करे जैन धर्मोन्नति ज्ञान वैराग्य त्यागादि धारी,
टाणता संगति पंडकोनी ब्रह्म कामशास्त्रो न वांचे विकारी
कामनी वात हरे सदा पारेडरे कामीनरनी न करता डि यारी
सत्य आभात्यश्री शास्त्र नियमो वडे जे थया नैष्ठिक प्रह्वयारी
साधुओ ते करे जैन धर्मोन्नति ज्ञान वैराग्य त्यागादि धारी,
नाभने रुपनो मोड जे नडि धरे मोडना सर्व अध्यास टाणे,
ज्ञान अलयासमां चित्तने वाणीने ज्ञान प्राप्ति विषे आयु गाणे
आगम ज्ञानने धारता शुद्ध गमे संशयो थाय तेने निवारी,
साधुओ ते करे जैन धर्मोन्नति ज्ञान वैराग्य त्यागादिधारी,

સર્પીને રહે સદા કલેશને નહિ કરે ચિત્ત મોટું કરે અખિધ જેવું
 દોષને ના કહે કોઈના ક્યારે પણ ત્યાગીને વૈર ઇર્ષ્યાનું દેવું,
 લેહ કિંચિત પડે માન્યતાઓ વિષે મતક્ષમા ધારતા લેહવારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી,
 આલતા દેશદેશો વિષે સંગને ત્યાગીને યોધ દેના મજાનો,
 લોકને પારખે દેશને પારખે પારખે જહ આબે જમાનો;
 ધર્મ ફેલાવતા સર્વ દેશો વિષે લોકને સત્ય સોધે સુધારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી,
 સંધ લેગો કરી યોજનાઓ ઘડે કર્મ ફેલાવતાં વિશ્વમાંહી,
 સંધના ઐક્યને સાચવે સંપથી લેહ ધરતા ને સંધમાંહી,
 ધર્મ વ્યાખ્યાનથી વિશ્વ જાગ્રત કરે પાપના યોધ સર્વ નિવારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારો.
 સર્વે જીવો ઉપર રહેમ શખે સદા રક્ષરતા લાવથી નહ ઉગારી
 પાપહિંસા સમુકોઈ નહિ લેખવે ધર્મ અહિંસા ખરો મોક્ષ ખારી,
 સત્યની ટેકથી નેક શખે સદા ચોરીનો ત્યાગ ઉગ્ર વિહારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી,
 સખતા દામ નહિ પાપનું સ્પર્શ જે દામથી સર્વ વિશ્વ ઉપાધિ,
 દામથી દૂર તે આધિથી દૂર છે દામત્યાગ થકી જીવિ સાધો;
 સર્વ મમતા તજે દેવ પ્રેમે ભજે સાધતા સધના ધર્મ સારો,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી,
 યોગના રંગમાં નિત્ય લાગી રહ વિશ્વ ભોગો ત્યજી નિત્ય ખેલે,
 સામ્યભાવે રહે સર્વ સાચુ કહે પાપની વૃત્તિયા દૂર ઠેલે;

આત્મચારિત્ર્યમાં સ્થઈર્થ શમલેશવત ખાહ્યથી ધર્મ વ્યાપારચારી સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વધરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી, દ્રવ્યને ક્ષેત્ર કાલજ અને ભાવથી યોગ્ય કાર્યો કરે ધર્મ માટે, ધર્મને ધારતા પાપને વારતા ધર્મ ભક્તિ કરે શીર્ષ સાટે, શુદ્ધ પરમાર્થમાં રાચતા માચતા વૃત્તિ અન્તર વિષે નિત્યકારી બુદ્ધિસાગર મુનિ ધર્મ ઉદ્ધારતા જ્ઞાન વધરાગ્ય ત્યાગાદિધારી.

પરસ્પર જઈન ગચ્છેના આચાર્યોએ એક બીજાનું ખંડન કરવામાં આત્મવીર્યનો દુરૂપયોગ કરી પોતાના ધર્મના નાશમાં પોતે પાપ વહોરી લીધું છે. પોતપોતાના ગચ્છેની ક્રિયાઓ સાચી ઠરાવવામાં અને અન્ય ગચ્છેની માન્યતાઓને જુઠી ઠરાવવા જેટલો સમય હજી સાધુઓ અને શ્રાવકો વ્યતિત કરે છે, તેનો સોળમો ભાગ પશુ સર્વ જઈનોની ઉન્નતિ કરવામાં અને અન્યધર્મીઓ સામે ખચાવ કરવામાં વ્યતિત કરતા હોય તો તેઓ પુણ્યશાળી ગણાય.

મુઠ સાંકડા મનવાળા અને વર્તમાન જમાનાનું જેઓને જ્ઞાન ન હોય તેવાઓ જે જઈન ધર્મના આગેવાને હોય છે તો તેથી જંગલી મનુષ્યોની પેઠે જઈન કોમની અને જઈન ધર્મની પડતીનો પ્રારંભ થાય છે માટે હવે ગૃહસ્થ જઈનોમાં અને ત્યાગી સાધુઓમાં જઈન ધર્મના પુર્ણ જ્ઞાતાઓને આગેવાન તરીકે માનવા જોઈએ,

પ્રગતિના કાયદાઓ જોમ પ્રત્યેક દેશમાં દેશકાલાનુસારે ફેરફારને પામે છે, જુના કાયદાઓને બદલી તેને ઠેકાણે નવા કાયદાઓ રચવા પડે છે તેમ જઈન કોમની ઉન્નતિના પુર્વે જે જે કાયદાઓ રચવામાં આવ્યા હોય તેને ઠેકાણે વર્તમાન કાળને અનુસરી જઈન કોમની પ્રગતિના ઉપાયો રૂપે કાયદાઓને જઈનાચાર્યો રચી શકે છે. વર્તમાન જઈનાચાર્યો સંબંધી એટલો વિચાર કરવો જોઈએ કે તેઓ વર્તમાન કાળને અનુસરી જઈન કોમની વાસ્તવિક પ્રગતિ થાય એવા કાયદાઓ-ઉપાયો ફરમાવનારા જોઈએ. વર્તમાનકાલના આચાર્યોએ પુર્વાચાર્યોના વિચારોની રક્ષા કરીને વર્તમાનકાલમાં સ્થાપક શઈલીએ પ્રાયઃ પ્રગતિ કરવી જોઈએ.

ખ્રીસ્તી ધર્મના શુરૂઓ ધર્મ પ્રવર્તાવવાની જે જે વ્યવસ્થા પુર્વક યોજનાઓ લઈને તે સજ્જ ચાલુ રહે એવાં છવન સુત્રોને પ્રગટાવી અમલમાં મૂકી પ્રવર્તે તે પ્રમાણે જઈન કોમમાં ચતુર્વિધ સંઘ હોવા છતાં, આચાર્યો હોવા છતાં ધર્મ પ્રવર્તક પણાની અને ધર્મ સંરક્ષકપણાની તેવી જઈન શાસ્ત્રોના આધારે યોજનાઓ નથી ઘડાતી તેનું કારણ પ્રમાદ, કુસંપ, સંકુચિત દ્રષ્ટિ અને ધર્માભિમાન પણાની લાજણીને અભાવ ઇત્યાદિ કારણો અવ યોધવાં. મુસલમાન કોમમાં એક પંથના ઉપરી આગાખાને પોતાની મહતાની સાથે પોતાના વર્ગની મહતા વધારવામાં કેટલી બધી પ્રગતિ કરી છે તેનો તપાસ કરો. આપણી જઈન કોમમાં આચાર્યો,

ઉપાધ્યાયો, પ્રવર્તકો, સાધુઓ, સાધ્વીઓ અને શ્રાવકો જે છતાં તેઓ મુખ્ય સુરિઓની સાથે પરસ્પર ધાર્મિક વ્યવસ્થાઓની યોજનાઓથી એક બીજાની સાથે સાંકડના અંકોડાની પેઠે બંધાઈને વ્યવસ્થા પુર્વક કાર્ય કર્યાં વિના પ્રગતિને બદલે અધોગતિ થઈ છે, હજી આંખ ઉઘાડીને પરસ્પર એકબીજાની સાથે યોજનાઓના કાયદાઓથી બંધાઈ મળીને કાર્ય નહિ કરે તો ભવિષ્યમાં ભયંકર-ખરાબ પરિણામ આવશે અને તેડું પાપ ખરેખર વર્તમાન વિદ્યમાન સંઘના શિરે લાગશે.

જઈનાચાર્યો ઉદાર વિચારાચારથી પરસ્પર મળે અને પરસ્પર સંપીને પરસ્પર કાર્યો કરવાની યોજનાઓ ઘડે અને તે યોજનાઓ સાધુઓ, સાધ્વીઓ, શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓના બહુ મતે પસાર થાય અને તે ધાર્મિક પ્રગતિની યોજનાઓના કાયદાઓને પ્રભુની પેઠે માન આપી આચાર્યો આદિ સર્વે સ્વાધિકાર પ્રમાણે વર્તે તો જઈનોની પ્રગતિ થાય, અવ એવ જઈનોએ જઈનાચાર્યોના અધિપતિ પણા નીચે તેવી યોજનાઓ ઘડાવવી જોઈએ.

વર્તમાન કાળમાં વિદ્યમાન ગીતાર્થ સાધુઓ સાધ્વીઓ અને આચાર્યોએ એકઠા મળી ભુતકાળમાંથી મળી આવેલાં ચતુર્વિધ સંઘનાં બંધારણો સંબંધી ઉઠાપોઠ કરી તેમાં દેશ કાલાનુસારે સુધારો વધારો કરવો અને ઉત્તમ અગ્રગણ્ય માન્ય શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓની સમ્મતિ પુર્વક બહાર

ચાડવાં. જ્યારે ચતુર્વિધ સંઘનાં બંધારણના કાયદાઓને જઈને કોમ સમજતી થશે અને તેનાં પ્રત્યેક બંધારણના કાયદા સંબંધી ન્યાય પુર્વક દેશકાલાનુસાર ઘણી ચર્ચાઓ ચાલશે ત્યારે જઈને કોમમાં જાગૃતિ આવશે. અને પશ્ચાત જન્મ, સંઘ અને ચતુર્વિધ સંઘની એકઠો ભરવામાં આવશે. પશ્ચાત આચાર્યોના અધ્યક્ષપણા નીચે તે કાયદાઓને દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલ ભાવાનુસારે ઉત્સર્ગ અને અપવાદ માર્ગે અમલમાં મુકવામાં આવશે ત્યારે જઈને ધર્મ રાજ્યના દરેક અંગની અને ઉપાંગની સુવ્યવસ્થા પુર્વક પ્રગતિ થશે. આચાર્યોનું ઉત્તમાંગ પૂર્ણ તાબુ અને સુવ્યવસ્થિત થયા વિના અને આચાર્યનાં આજ્ઞા પ્રમાણે જઈનેની ધર્મ પ્રવૃત્તિ થયા વિના તથા જઈનાચાર્યોનાં પરસ્પર અમુક બંધારણોએ સુલેહ સંપ થયા વિના જઈને સંઘનું બંધારણ સુવ્યવસ્થિત થવાનું નથી.

સ્વદેશના જૈનોને જઈને ધર્મનો ઉપદેશ મળ્યા કરે તે જઈનોમાં જઈને ધર્મનું જ્ઞાન વધતું જાય, અન્યથા જઈને ધર્મના ઉપદેશના અભાવે અન્ય ધર્મના ઉપદેશે તેઓ જઈ ન ધર્મથી ભ્રષ્ટ થાય એ બનવા યોગ્ય છે પૂર્વે જઈનેની ચાલીસ કરોડના આશરે સંખ્યા હતી, હાલ જઈનેની સંખ્યા તેર લાખની આશરે છે, તેનું કારણ એ છે કે જઈને ધર્મના ઉપદેશક સુનિઓની ઘણી ખોટ છે અને તેમજ જઈને ધર્મનો ઉપદેશ દેવાની પ્રવૃત્તિમાં શિથિલતા આવી છે. જઈને-

ચાર્યો, સાધુઓ અને શ્રાવકોએ સામાન્ય મનભેદે સ્વક્રીય
 વીર્યનો ઉદયોગ, પરસ્પરના મતનું ખંડન મંડન કરવામાં
 કર્યો તેથી જઠન ધર્મનો ઉપદેશ દેવાની અનંત વર્તુલની
 શૈલીએ પોતાનું સ્વરૂપ બદલીને સંકુચિત વર્તુલનું સ્વરૂપ
 ધારણ કર્યું એટલાથી નહીં અટકતાં અન્ય દર્શનીઓના
 ધર્મવાદીઓએ જઠનો પર આક્રમણ કર્યું તેથી વર્ષે વર્ષે
 જઠનોની ઉપદેશ શબ્દોની વ્યવસ્થા અને જઠનસંઘ અંધા-
 રણની યોજનાઓના કાયદાઓમાં શબ્દચિહ્ન આવ્યું; એમ
 અનેક અનુમાનોથી સિદ્ધ થાય છે. ભિન્ન ભિન્ન લઘુમત
 વર્તુલમાં ઠહેચાઈ ગયેલા આચાર્યો, સાધુઓ અને સાધવીઓ
 પોત પોતાની માન્યતાનું રક્ષણ કરવા અને પોતાની માન્ય
 તાવાળા ગામે અને શહેરના જઠનોને અન્ય માન્યતાવાળા
 સાધુઓ અને સાધવીઓના ભરમાવે તે માટે પ્રાયઃ પોતાના
 ક્ષેત્રોને સાચવવા કેટલાક સાધુઓનો વિહાર સંકુચિત પ્રદેશ
 માં થાય છે. જે શહેરમાં જેટલા પ્રમાણમાં ધર્મના ઉપદેશ
 દેનારા સાધુઓ જોઈએ તેના કરતાં માન્યતાના રક્ષણાર્થે તે
 શહેરોમાં થણા આચાર્યો અને ઉપદેશક સાધુઓ રહે છે
 અને તેથી પરિણામ એ આવે છે કે અન્ય ક્ષેત્રોમાં રહેલા
 જઠનોને અન્ય ધર્મીઓનો પરિચય થતાં તેમાં દોરવઠ
 જાય છે. કેટલાક ગામના જઠનોને જે જે વા ત્રણ ત્રણ
 વરસે પણ સાધુનો ઉપદેશ સાંભળવાનો યોગ મળતો નથી.
 આથી ભવિષ્યમાં શુ પરિણામ આવશે તે જગજાહેર છે.

અતએવ જૈનોએ ભુલ્યા ત્યાની ફરીથી ગણવાના ન્યાયને ધારણ કરી ભિન્ન ભિન્ન ગણના આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો અને સાધુઓનું સંમેલન કરી પરપરમાં અમૂક સરતે સુલેહ ના કોલકરારો કરાવી આચાર્યોના તાબામાં સાધુઓ અને સાધવીઓ રહે એવી વ્યવસ્થા કરી ગામો ગામ શહેરો શહેર અને દેશો દેશમાં જૈનસાધુઓ વ્યવસ્થા પુર્વક સંસ્થાપિત યોજનાઓને અમલમાં મુકી ગઈ એવો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો, સાધુઓ, શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓ વગેરે અંગો હાલ વિદ્યમાન છે અને તેઓએ પરસ્પર એક બીજાની સાથે જોડાઈને જઈનોનનતિની યોજનાઓ પુર્વક સુવ્યવસ્થા કરવી જોઈએ. હિંદુસ્તાનની પ્રાચીન એક અંગભૂત ગણાતી જઈન કોમ ધાર્મિક અને વ્યવહારિક રીતિએ યદિ સ્વકીયાસ્તિત્વ સંરક્ષી આગળ નહિ વધે અને પાશ્ચાત્ય દેશોની પેઠે યોજનાઓની સુવ્યવસ્થાથી વ્યવસ્થિત થઈ પ્રવૃત્તિ નહી કરે તો તે પોતાનું જીવન સંરક્ષવા શકિતમાન થઈ શકશે નહિ. એવો વખત ન આવે કે ભવિષ્યમાં જઈન કોમ પોતાનું અસ્તિત્વ ન સંરક્ષી શકે શ્રી ઋષભદેવથા તે આજ પર્યંત જઈન ધર્મ પ્રવર્તે છે. અને જઈન ધર્મપાલકોની સંખ્યા તેરલાખ !!! જઈન ધર્મના પ્રવર્તકોએ પોતાના ધર્મપાલકોની સંખ્યાનો વધારો કરવો જોઈએ કે ઘટાડો કરવો જોઈએ ? કયો જઈન ખરો!

એમ કહેશે કે જઈન કોમનો ઘટાડો કરવો જોઈએ ? અલખત કોઈપણ કહેશે નહિ. જઈન કોમનો સંખ્યામાં વધારો થાય તો જઈન ધર્મ પણ વિશ્વમાં જીવતો રહી શકે. જઈનોમાં પ્રાયઃ છત્રીસ હજાર જઈન મંદિરો ગણાય છે. જો જઈન કોમ ઘટતી જાય અને એને એને સંખ્યામાં અનેક ઉપાયે જમાનાને અનુસરી સૂધારક અંધારણો કરી વધારો કરવામાં ન આવે તે જઈન મંદિરો વગેરેને લલિ ખ્યમ! કેવી અવસ્થા થાય તેના વિચાર કરીને જાગ્યા ત્યાંથી જઈન કોમને સંખ્યામાં વધારો થાય એવા વર્તમાનકાલીન આચાર્યો વગેરે ચતુર્વિધ સંઘ લેગો કરીને જઈનાચાર્યોના પ્રમુખપણા નીચે વરસે વરસે તેની જેઠકો ભરી સુવ્યવસ્થિત અંધારણો ઘડવાં જોઈએ અને તે પ્રમાણે ચતુર્વિધ સંઘ તેમાં પોત પોતાનો આત્મ ભાગ આપવા તઈયાર રહેવું જોઈએ. જઈનાચાર્યો વગેરે જઈનો જો ચાર ખંડના ધર્મ પાલકોના ધર્મ વધારનારા પ્રયાસો તરફ પોતાની દષ્ટિ ફેંકશે તો તેઓને સામાન્ય સામાન્ય મતલેદે અને પરસ્પરના વિરોધે પરસ્પર લડવામાં જઈન કોમના વીર્યનો ક્ષય કરવાનું ગમશે નહીં. લિન લિન ગચ્છના સંઘે પરસ્પર સંપ કરી એક મહાસંઘ, સંપન્ની યોજનાઓ પુર્વક લેગો કરી આચાર્યોના પ્રમુખપણા નીચે જઈનોન્નતિનું કાર્ય પ્રારંભવું જોઈએ.

જૈન સાધુઓ અને સાધ્વીઓને લણવા-લણાવવા માટે સાધુ પાઠશાળા અને સાધ્વી પાઠશાળાની વ્યવસ્થાપના માટે

ખાસ જૈન સાધુઓએ, જૈનાચાર્યોએ અને અગ્રગણ્ય ધનવંત
 સાક્ષર ગૃહસ્થોએ લક્ષ્ય દેવું જોઈએ અને તે પાઠશાળામાં
 એવી વ્યવસ્થા રાખવી કે સર્વ ગરબના સાધુઓ નિયમિત
 કાયદા પ્રમાણે ચાલી લાણી શકે. તેમજ કોઈ ગરબના સાધુને
 કોઈ ગરબના સાધુ ભરમાવે નહીં તેમજ ગરબના ખંડન
 મંડનની ઉદ્દીરણા ન જાગે એવો ખંદોખસ્ત થવો જોઈએ.
 લણનાર સાધુઓને દરેક જાતની સગવડ કરી આપવી જોઈએ,
 સાધવી પાઠશાળામાં પણ તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા થવી જોઈએ.
 ભવિષ્યમાં સાધુઓ અને સાધવીઓની જ્ઞાનાદિક ગુણો વડે
 ઉન્નતિ થાય એવું શિક્ષણ આપવું જોઈએ. ઉપદેશ દેવાનું
 જમાનાને અનુસરી નવી પદ્ધતિથી સાધુઓ અને સાધવીઓને
 શિક્ષણ આપવું જોઈએ અને જૂની પદ્ધતિનાં શિક્ષણને
 સંસ્કાર આપી સારું રૂપ આપવું જોઈએ. જે જે ઉપદેશક
 ગીતાર્થ સાધુઓની ખોટ પડે તેને સાધુ શાળામાંથી નીકળતા
 સાક્ષર સાધુઓ વડે પૂરવી જોઈએ. સાધુ ગુરૂલ અને સાધવી
 ગુરૂલની સ્થાપનાથી નવા સાધુ થનાર ઉમેદવારો અને સાધવી
 થવાની ઇચ્છાવાળી શ્રાવિકાઓને ખન્ને પ્રકારના ગુરૂલની સાથે
 અલગ વ્યવસ્થા કરીને તેઓને લણાવવાની સગવડ કરી
 આપવી જોઈએ. અને તેઓનામાં સદ્વર્તનની શુદ્ધતા અને
 ઉચ્ચતા પ્રગટી નીકળે એવો ઉપાયો લેવા જોઈએ. અચાર્યોએ
 ઉપાધ્યાયોએ અને સાધુઓએ સર્વગરબોના મહાસાધુ
 ગુરૂકુળ અને મહાસાધવી ગુરૂકુળની યોજના તરફ લક્ષ્ય દેવું

જોઈએ. એક એક આચાર્ય વાગીતાર્ય સાધુ કે જેને સબં સૂરિઓ, ઉપાધ્યાયો અને સાધુઓ મળી ગુરૂકુળમાં અમુક વર્ષ પર્યંત રહેવા ઠરાવે તેણે રહેવું જોઈએ અને ફેરબદલીમાં અન્યની નિમણૂક થતા અન્ય ધર્મકાર્યમાં પ્રવૃત્ત થવું જોઈએ. સાધ્વી ગુરૂકુળમાં કવચિત્ની સાધવીઓએ વારા ફરતી રહીને પોતાના અધિકાર પ્રમાણે સોંપેલું કાર્ય કરવું જોઈએ. આવી સાધુ ગુરૂકુળની અને સાધવી ગુરૂકુળની યોજના પ્રમાણે ચાલવાથી દશ બાર વર્ષમાં તેના લાભો દેખવાનાં ચિન્હો મારૂમ પડશે. સાધુઓ પરસ્પર પ્રેમસંપ ધારણ કરી જઈને શાસનની ઉન્નાતે માટે ગમે તેવા પરસ્પરના કટુક સંબંધો મૂલી જઈને એક થઈ આચાર્યોની આગેવાની નીચે વ્યવસ્થા બંધ ગોઠવાઈ, તે આ પ્રમાણે પ્રવર્ત્તશે તો જઈને શાસનનો ઉદ્દય કરી શકશે.

સાધુઓ, સાધવીઓ શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓ પોત પોતાના ગચ્છ-સંઘાડાના ઉપરી આચાર્યની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવાને બંધાઈ જાય અને જેટલા ગચ્છ સંઘાડાઓના ઉપરી આચાર્યો હોય તેઓ પરસ્પર સંપ રહે એવા કોલ કરારો કરીને સંપત્તી જોડાઈ જાય તો તેઓ જઈને શાસનની પ્રગતિ માટે, સાધુ ગુરૂકુળાદિકની યોજનાઓ આચારમાં મૂકી શકે, એક સાધુ એક યોજના ઉભીકરે અને બીજો તેનું ખંડન કરે તો જઈનોના મોટા ભાગને પોતાના સદ્ધિ-

ચારોનો લાભ મળી શકે નહિ. અતએવ ભિન્ન ભિન્ન ગચ્છના આચાર્યોએ પરસ્પર મળીને જઘનશાસનની ઉન્નતિ માટે વૈર ઝેર અને સામાન્ય મતભેદના વિરોધોને ભૂલી જવા જોઈએ.

ભિન્ન ભિન્ન ગચ્છવાળા સાધુઓ, સાધવીઓ, ઉપાધ્યાયો પ્રવર્તકો અને આચાર્યોમાં પરસ્પર સલાહસંપના કાલકરારો થાય તો પરસ્પર એક ખીજની જે નિંદા કરવામાં આવે છે. તે અટકી જાય. ભિન્ન ભિન્ન ગચ્છ સંઘાડાના સાધુઓ, સાધવીઓ પરસ્પર સલાહસંપ વિના ગમે તે ભેદ વા દોષ કાઢીને અન્ય ગચ્છીય સંઘાડાના સાધુઓની અને સાધવીઓની નિંદા હેલના કરે છે અને તેઓ પોતાના આચારો અને વિચાર માન્યતાઓથી ભિન્ન જે જે સાધુઓ છે તે તે સાધુઓ નથી એવું ઠરાવવા અછતા દોષોનું આરોપણ કરીને તેનો ફેલાવો કરે છે અને તેની તકરારોને જાહેર છાપાઓમાં ભક્ત શ્રાવકો તરફથી છપાવવામાં આવે છે. તેનું પરિણામ એ આવે છે કે “જઘન સાધુઓ દોષી કલેશી છે અને તે માનવા લાયક નથી” એવું સામાન્ય લોકો માની બેસે છે અને તેઓના હૃદયમાં જઘનસાધુઓ પ્રતિ જે હલકી લાગણીના સંસ્કારો જાગે છે તે આલવ અને પરલવમાં પણ કાયમ રહે છે; તેથી જઘનશાસનની લઘુતા હેલના થવાથી જે વિદ્યમાન જઘનો છે તેમાંથી કેટલાકોની જઘનધર્મ પરથી રૂચિ ઉઠી જાય છે તો અન્ય ધર્મવાળાઓનું તો શું કહેવું ?

જે લોકો સાધુઓને માનતા નથી, તેઓને જઘનસાધુઓની પરસ્પરની જાહેર નિંદાથી આનંદ ઉપજે છે અને તેઓ સાધુઓના અને સાધવીઓના ખંડનમાં ફાવી જાય છે. આ કાળમાં પરસ્પર ગરબ સંઘાડાના સાધુઓમાં જે મતભેદની ચર્ચા ઉત્પન્ન થાય છે તે શાસ્ત્રોના પાઠો ઉપર ટકીને શાંત થતી નથી, પરંતુ સામાન્ય મતભેદની ચર્ચાનું પરિણામ હાલતો પરસ્પર સાધુઓનાં દૂષણો જોવાં અને ન હોય તેવા અછતા દોષોનો આરોપ કરીને સામાને તેડી પાડવા પર પોતાનો વિજય પરસ્પર માને છે.

“એ સાધુઓ ભેગા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે”

જ્યમ કૂતરાં ભેગાં મળી ઇર્ષ્યા ધરી ખચકાં ભરે,
 આજે પરસ્પર દાંતીયાં કરીને સહનલા ના ધરે;
 ત્યમ સાધુઓ ઇર્ષ્યા થકી નિન્દા પરસ્પર આચરે,
 એ સાધુઓ ભેગા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે.
 સારા વિના સારો નથી કેા સાધુ દુનિઆમાં ખરે,
 દૂષણ નિકાળી અન્યમાં નિજનું ખડું માને અરે;
 જ્યાં માંહોમાંહે આળના શબ્દો હૃદયથી નીકળે,
 એ સાધુઓ ભેગા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે.
 ભુલી જઘનિજ સાધ્યને ટંટા કરી બાઝી મરે,
 આચાર કિચિત ભેદથી નિજ ભિન્નતાને આચરે;
 પર તેજ કીર્તિ ના સહે પ્રતિપક્ષી ઘઘને ઉછળે;

એ સાધુઓ મેઘા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે.
 નિજ ભક્તિ કરી લોકને અપકર્ષ પરનો ઉચ્ચરે,
 સહુ સત્ય જ્ઞાન ઠરાવી કુલતા રો ઉરે;
 મુખ આગળ સહુ લવે દુર્જનપણું પાછળ ધરે,
 એ સાધુઓ મેઘા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે.
 રહાતા નહીં પતર ચક્રી સારું કદાપી જ્યાં મળે,
 આચાર વહીવટના ભેદ હૃદયમાં બહુ બળે,
 અવસર જ્યાં જોગણી પ્રવૃત્તિ નહિ કંઈ ચળવળે,
 એ સાધુઓ મેઘા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે.
 ચેતી જન્મ મોઝાળો એ વાત કયાંથી નિરસરે,
 કેા સત્ય કહીને તેહના શત્રુ બની ઝડપે લડે;
 જ્યાં સંપત્તિ નહીં જ્યાં ના કુસંપ જ્યાં બહુ સાંચરે,
 એ સાધુઓ મેઘા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે.
 નાયક વિજય મન્યાવી પેઠે ગમે ત્યાં આચરે,
 સ્વાછંદને રાજા માની રાજની પેઠે કરે;
 એવા બને સાધુઓ તેને ખરું શું પરવડે,
 એ સાધુઓ મેઘા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે.
 વિદ્યા ઉપર મેઘા મળીને સ્વાધ્યાય નામે ધર ધરે,
 સિદ્ધાંતની ચર્ચા કરી કુકર્મ કાંડે પરવરે;
 કુરૂદીના ઘસો બની જે સત્ય આચરતાં ઉરે,
 એ સાધુઓ મેઘા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે.

ધરતા નહીં શુભ ધર્મને જે દામિનીને કરમરે,
 લલયાધને લક્ષ્મી વિષે જે વિત્ત લેવા સંચરે;
 જે મોહમાયાના ગુલામો થઈ બહુ શોકે રહે,
 એ સાધુઓ લેગા મળીતે ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે.
 ખોલી ફરી ક્ષણમાં ફરે નિશ્ચય નહીં મનમાં વરે,
 વિશ્વાસઘાતી ઝટ બની જે જય શત્રુના ધરે;
 ગીતાર્થ નહીં ગીતાર્થની નિશ્રા વિના જે વિહરે
 એ સાધુઓ લેગા મળીને ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે.
 ગંભીરતા મનમાં નહીં કે વાત ઉરમાં ના ઠરે,
 સ્હેતા નહીં ક્રીધું પરસ્પરનું અને મન તડકડે;
 ઠમઢેલ માંહે પોલને ઉપર રહે આડંબરે,
 એ સાધુઓ લેગા મળીને ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે.
 હિત શીખ દીધી ઉન્નતિની તે ન કાને સાંભળે,
 ઉલટા હિતસ્વી લોકને જે વિંધતા વાણી શરે;
 મનમાં જરા દાઝજ નહીં નિજ ધર્મની તે શું તરે,
 એ સાધુઓ લેગા મળીને ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે.
 મુસંપથી જે ચાલતા જાણી જમાનો મુણવડે,
 જ્ઞાની અને વકતા અને સમુદાયમાં ભળતા ભળે;
 આચાર્યની આજ્ઞા ધરી નજ શક્તિ ધર્મે વાપરે,

સુદ્ધયજિય સાયા સાધુઓ સ્વપરોન્નતિ સહેજે કરે.

તજાવમાં નાખેલા પથરાથી જેમ સર્વ તજાવમાં
 હુંડાળાં ઉત્પન્ન થાય છે, તેમ લિન્ન લિન્ન ગચ્છ સંઘા-
 ઠાના સાધુઓમાં અને સાધ્વીઓમાં શ્રાવકોમાં અને શ્રાંબિ-
 કાઓમાં ખગલજાટ, કલેશ-કંકસ જાગે છે, અને જઈન
 સંઘની શકિતથીનો ઉપયોગ ખરેખર જઈન સંઘ અને
 જઈન ધર્મના નાશાર્થે થાય છે, એવું વર્તમાનમાં જ્યાં
 ત્યાં દેખીને અને તે પ્રતિ જઈન મહાસંઘની ઘોર નિંદ્રાની
 અવસ્થા દેખીને કયા જઈન શાસનની લાગણીવાળા જઈન
 અસ્થાની આંખમાંથી એ અશ્રુઓ નહિ પડે? જઈન
 સાધુઓ અને સાધ્વીઓમાં પ્રચક્ષીવ નિંદા, કુસંપ, દોષારોપ,
 પરસ્પર ખંડનમંડન અને તેથી જઈન સાધુઓ પર વધવિ
 અસ્થિ, જઈન શાસનની પડતી અને જઈન સર્વસ્વનો
 નાશ વગેરે અટકાવવાની લાગણી જો ચતુર્વિધ સંઘમાં
 પ્રગટે તો પ્રથમ તો એ કરવાની જરૂર છે કે
 જઈન સાધુઓ અને સાધ્વીઓ સ્વસ્વગચ્છ સંઘાઠના
 આચાર્યની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલે અને તેઓમાં ભુલચુક આવે
 તો તેમના ગચ્છના આચાર્ય તથા તેમના ગચ્છના આગેવાન
 આવકને પરસ્પર સંઘાઠના સાધુઓએ જણાવવું અને સુલેહ
 સંપ રહે એવી વ્યવસ્થાપુર્વક પરસ્પર સમાધાન કરી લેવું;

પણ બાહેરમાં કોઈ પણ બતની બતિ નિંદા વગેરે ખટપટ ન થાય તેવું પરસ્પર ગચ્છ સંઘાડના આચાર્યોએ યત્ન વ્યવહારથી વા રૂબરૂ મળીને સમાધાન કરી લેવું, અથવા ગચ્છના આગેવાન શ્રાવકોદ્ધારા પરસ્પર ગચ્છ સંઘાડમાં ચાલતી તકરારોનું સમાધાન કરી લેવું. પરસ્પર ગચ્છ-સંઘાડના સાધુઓમાં અને સાધ્વીઓમાં કલેશ ન પ્રકટે એવી બતનો ભિન્ન ભિન્ન ગચ્છના આચાર્યોએ પરસ્પર મળી-બઢોળસ્ત કરી લેવો. જો આ પ્રમાણે તેઓ વધુ અર્થતન્ય પ્રગટાવી જઈને શાસનની અને પોતાના આત્મમની ઉન્નતિ માટે વર્તે તે ભવિષ્યમાં તેઓનું સ્વાસ્થિત્વ ટકી શકશે અન્ય થા નામા વશેષ બાકી નહીં.

જૈન સાધુઓ અને સાધ્વીઓએ અહંતા, મમતા, ખટપટ, માનપૂબ્ધ, કદાચહ વગેરેનો ત્યાગ કરી જૈનેની પ્રજતિમાં પરસ્પર ઉપગ્રહ આપવા આત્મલોભ પુર્વક લેધાર થઈ જોઈએ. શ્રી જિનેશ્વરોએ રાગ દ્રેષને છોડવા પૂર્વક સર્વ જીવોનું કલ્યાણ કરવાનો સદૃષદેશ આપ્યો છે. કોઈ પણ રીતે રાગ દ્રેષને શમાવવો અને આત્માના સહજ સુખના લોકતા થવું.

સર્વ ગચ્છના સાધુઓએ અને સાધ્વીઓએ વિચારવું કે અમે સર્વ રાગદ્રેષને છોડનાર એવા જિનને રાગદ્રેષ છોડવા રૂપ માર્ગ અંગિકાર કર્યો છે અને એ માર્ગ અંગિ-

કાર કરીને રાજદ્રેષને ઉપશમ કરવા સદા પ્રયત્ન કરવાનો છે. રાજદ્રેષને શમાવવા એ જ મુખ્ય સાધ્યબિંદુ છે. જૈન શાસનની ઉન્નતિ માટે રાજદ્રેષનો પરિહાર કરી સંપીને યોજનાપૂર્વક જઈન ધર્મેન્નતિનાં કાર્યો કરવાં જોઈએ. અમારૂં માન, અમારો કદાચ્છ અને અમારી મહત્તા વગેરેનો જઈન શાસનના ઉદ્ય માટે ત્યાગ કરવો પડે તો ભલે થાઓ, અમારે એનો ખપ નથી, અમારે તો જઈન શાસનના ઉદ્ય માટે સર્વનો ભોગ આપીને રાજદ્રેષના ઉપશમ પરસ્પર સાધુઓથી મળી ધર્મકાર્યો કરવાની ખાસ જરૂર છે એમ લક્ષમાં રાખવું જોઈએ. સર્વ જીવોનું ભલું ઇચ્છવું અને ભલું આદરવું. સામાન્ય મતભેદોથી પરસ્પર એક બીજા જઈનો પર દ્રેષ, ઈર્ષ્યા અને નિંદાદિક્ષી ન જોતાં સર્વ પર ઉચ્ચ દષ્ટિથી દેખવું જોઈએ, અને જઈનાચાર્યોની આરા પ્રમાણે વર્તીને યોજનાઓની વ્યવસ્થાપૂર્વક જઈન ધર્મેન્નતિ અને જઈન સંધોન્નતિ કરવાની પોતાની ફરજ અદ્ધ કરવી જોઈએ.

જઈન સંધની ધાર્મિક અસ્તવ્યસ્ત દશાથી જઈને લાજો અને કરોડો રૂપીઆ કેળવણી વગેરે ખાતામાં વાપરે છે પણ તેનું જોઈએ તેવું પરીણામ આવતું નથી. સાધર્મિક વાત્સલ્યના નામે નવકારશી વગેરેમાં વર્ષે વર્ષે લાજો રૂપીયાનો ખર્ચ થાય છે. જઈનેની ધાર્મિક પાઠશાળાઓ અને જોડિંગોનું એક સરખું અંધારણ અવગોઠવામાં આવતું

નથી. પાઠશાળાઓ અને ઝોડીંગો પર એક હથ્થી સત્તમ
 અને અંધારણના અભાવે ઉપયોગી ઝોડીંગો અને પાઠશા-
 લાઓનો નાશ થાય છે, અને અનુપયોગી ઝોડીંગો અને
 અને પાઠશાળાઓ અવ્યવસ્થિત પણે ચલાવવાથી ખર્ચ
 પ્રમાણે લાભ મળી શકતો નથી. સર્વમાન્ય સાધુ ગુરૂકુલ
 અને ચતુર્વિધ સંઘ માન્ય સાધ્વી ગુરૂકુલના અભાવે સાધુઓ
 તથા સાધ્વીઓને અભ્યાસ કરવામાં અનેક મુશીબતો નડે
 છે, અને અભ્યાસ પણ પરિપૂર્ણ થઈ શકતો નથી. લિન્ન
 લિન્ન સંઘાડાઓમાં લિન્ન લિન્ન સાધુઓ પાસે અનેક
 શાસ્ત્રીઓ રાખવા પડે છે અને તેથી પરિણામ એ આવે છે
 કે વિહારમાં સાધુઓને જોઈએ તે પ્રમાણમાં અભ્યાસ થઈ
 શકતો નથી અને ચોમાસાના ચાર માસમાં કરેલો અભ્યાસ
 પશ્ચાત વિહારમાં વિસ્મરણ જેવો થઈ જાય છે. સર્વ સંઘા-
 ડાઓને પરસ્પર સંપ થયા વિના એક બીજાની પાસે જે જે
 વિષયોનો સાધુઓને અભ્યાસ કરાવવો હોય તે પણ કરાવી
 શકાતો નથી. પૂર્વે એક ગચ્છના સાધુઓ અન્ય ગચ્છના
 અમુક વિદ્વાન સાધુઓ પાસે અમુક વિદ્યાનું અધ્યયન કરવા
 માટે જતા હતા. અને તે સંબંધી ગચ્છોની ઉદ્ધાર દર્શિવાળાં
 અંધારણો હતાં તેવી સમ્યગ સ્થિતિ હાલમાં અવલોકી
 શકાતી નથી. તેનું કારણ એ છે કે પરસ્પર ગચ્છ-સંઘાડાના
 આચાર્યોને જઈનોન્નતિ સંબંધી સુલેહ સંપ કરારોનાં જેવાં
 અંધારણો હોવાં જોઈએ તેવાં હાલ નથી. સાધુઓ, સાધ્વીઓ

શ્રાવણે અને શ્રાવણાએ ચતુર્વિધ સંઘ લેજો મળીને ગચ્છનાં
ખંધારણુ સુધારીને આચાર્યોમાં પરસ્પર સંપ કરાવીને તેમની
આજ્ઞા નીચે સાધુઓ અને સાધ્વીઓ રહીને જઠનોન્નભિન્નો
કાર્યો કરે તો અવરય જઠન સંઘની ઉન્નતિ થાય.

પ્રતિવર્ષે જઠન કેમમાં દેવલકિત નિમિત્તે, સિદ્ધાચ-
લાદિ તીર્થોના સંઘ કાઠવા નિમિત્તે, ગુરૂલકિત નિમિત્તે,
સાનદ્રવ્ય નિમિત્તે, કેળવણી નિમિત્તે, વરત્રોડા અને ઉત્તમણુ
નિમિત્તે, સાધારણ દ્રવ્ય નિમિત્તે, પુસ્તકો લખાવવા તથા
છપાવવા નિમિત્તે, જીવદયા—પાંજરાપોષ—સૂત્ર—નાત—
માસીઆ—નવકારશી અને અન્ય વચ નિમિત્તે ખર્ચાતા
જીવ પ્રકરના ખર્ચના રૂપીયાનો સરવાળો કરવામાં આવે
તો એક બે કરોડ રૂપીયાનો લગભગ ખરચ થતો ગણી
શકાય. જઠન મહાસંઘનું ખંધારણુ થાય અને પ્રતિવર્ષે
ખર્ચાતા કરોડો રૂપીયાનો સર્વ ખાતાની એક બીજાની સાથે
સંયોજના કરીને વ્યવસ્થા કરવામાં આવે અને જે ખાતાં
હાલ ખાસ આવશ્યક પોષવા યોગ્ય હોય તે વ્યવસ્થાપૂર્વક
પોષણુ કરવામાં આવે તો જઠન કોમના કરોડો રૂપીયાને
વિશેષ પ્રમાણમાં શુભોપયોગ કર્યો ગણી શકાય. અને તેહું
ફલ પણ જઠન કોમની અને જઠન ધર્મની ઉન્નતિ માટે
સાડૂ આવી શકે. ભવિષ્યમાં દેવદ્રવ્યાદિ સર્વ ખાતાઓહું
પોષણુ યથાર્થ ચાલશે કે કેમ ? એ એક મહાપ્રશ્ન છે.

જઈન કોમો ઉપયુક્ત જાતાઓની વ્યવસ્થા અને તેની યોજનાઓમાં જમાનાને અનુસરી સુધારો વધારો કરી આગળ વધવું જોઈએ.

પ્રત્યેક જઈનના મનમાં જઈન કોમની એકતા કરવા અને જઈન સંઘ તથા જઈન ધર્મ માટે આત્મભોજ આપીને કંઈપણ કરી બતાવવાની ઈચ્છા થશે, ત્યારે જઈન કોમમાં વસ્તુવિક પ્રગતિની ચળવળ ઉદભવશે, એમ ખાત્રીથી માનવું હું જઈન કોમનો એક ભાગ છું, મારી શક્તિ પ્રમાણે જઈન કોમ અને જઈન ધર્મ માટે મારા શિર્ષ પર પ્રાપ્ત શ્રેણી ફરલો બજાવવી જોઈએ તે જ મારો કમચોગ છે; એમ જ્યારે પ્રત્યેક જઈનના મનમાં વિચાર આવશે ત્યારે ચતુર્વિધ સંઘના પ્રત્યેક અંગની પુષ્ટિ વૃદ્ધિ થશે અને તેથી જઈનાચાર્યો પણ જઈન કોમની પ્રગતિના જે જે વિચારો જઈન કોમને જણાવશે તે આધ્યારસાં પ્રમત્રી નીકળશે.

જઈનોમાં જે જે અંશે કષાયો ઘટશે તે તે અંશે જઈન ધર્મ અને જઈન કોમ માટે વિશેષ પ્રગતિની કાર્યો કરી શકાશે. જઈન ધર્મ અને મહાસંઘની સેવામાં આત્મ ભોગ આપનારાઓએ મતભેદ સાહેબણુતા નામનો ગુણ ખૂબી-લવવો જોઈએ ચતુર્વિધ મહાસંઘમાં જોપરી જોપરી મતિ ન્યારી ના ન્યાયે અનેક મતભેદો હોય એ સંભવીત છે

તેથી તે મતલેદોને સહન કરિને સર્વાનિ સાથે મળીને કાર્ય કરવાની આત્મશક્તિ પ્રગટાવવી જોઈએ. જે મતલેદને સહન કરી શકતો નથી તે અનેક મતલેદ ધારક મનુષ્યોની સાથે અમુક બાબતમાં લેગો મળી કાર્ય કરવાને શક્તિમાન થઈ શકતો નથી. અને ઉલટું સંમ્મેલનના બદલે વિષમતાનુ ઉત્થાન કરી લાભને બદલે હાનિ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. મત સહિષ્ણુતાવાળો મનુષ્ય મતલેદે ઉદાર ભાવ રાખીને જઈનકોમ અને જઈન ધર્મની સેવામાં આગળ વધી આત્મોલ્લેખની સાથે મહા સંઘોત્તરિમાં આત્મભાગ અને આત્મભોગ સમ. થવા વિશેષતઃ સમર્થ થઈ શકે છે; મતલેદને સહયાવિના એક બીજાની સાથે હાથોહાથ મિલાવી કાર્ય કરી શકાય નહિ. મતલેદને નહિ સહન કરનાર ક્ષણમાત્રમાં મગજની સમતોલ તાને ખોઈ ખેસે છે, અને રંગમાં ભંગ પાડી જઈન મહા સંઘની ઉન્નતિમાં વિક્ષેપ નાંખે છે અને તેના નિમિત્તે અન્યોનો પાસે વિક્ષેપ નાંખાવે છે. સ્વાત્મોત્તરિમાં આગળ વધવા માટે મતલેદોને સહન કરવા પડે છે તો જઈન મહા સંઘ અને જઈનધર્મની ઉન્નતિમાં અનેક મતલેદોને સહન કર્યા વિના એક પગલું પણ ભરી શકાય નહિ; એમ અવ- ઘોષીને જોઈ મતલેદ સહિષ્ણુતાને ધારણ કરી હોય છે તેજ જઈન મહાસંઘસેવા ગચ્છસેવા સમાજસેવા મંડલસેવા વગેરે સેવાઓ કરવાને અધિકારી બને છે.

જઈન મહાસંઘ રૂપ એક સમષ્ટિની સેવા કરનારે સમયરૂઢ ઘણું જોઈએ અને સર્વ મનુષ્યોની સાથે હજી મજીને ચાલવાનું શિક્ષણ પ્રહીને તે આચારમાં મુકવું જોઈએ. જ્યાં સુધી મનુષ્ય સમયરૂઢ થયો નથી તે ગમે તેવો દક્ષ હોય તો પણ કોઈ પણ જાતની ધાર્મિક વા વ્યવહારિક સમાજ સેવાનું આચરણ કરી શકતો નથી. સમયરૂઢ મનુષ્ય પ્રત્યેક વખતે અમુક પ્રતિકુલ વા અનુકુળ સંઘોગોમાં કેવી રીતે વહવું-વર્તવું તે યથાર્થ અવજેાષી શકે છે અને તેથી તે જઈન કોમ-જઈન ધર્મની સેવામાં સમયરૂઢ થઈને યથાતથ્ય પ્રવૃત્તિ કરી શકે છે. જે મનુષ્ય સમય સુચકતા વાપરીને દેશ-સમાજ ધર્મની સેવા કરે છે તે ઘણાં વિધનોમાંથી નિર્વિધનપણે પસાર થાય છે. સમયરૂઢ મનુષ્ય, અમુક મનુષ્યની સાથે અમુક પ્રમાણે વર્તી જઈન સંઘની સેવામાં લાગ લઈ શકે છે તેથી તે આત્મોત્તરિની સાથે મહાસંઘરૂપ સમષ્ટિની પ્રગતિ-પુષ્ટિ-તુષ્ટિ વૃદ્ધિ અને રક્ષા કરી શકે છે.

સાધુઓ અને સાધ્વીઓ એક ઊંજના સંઘાડાનાં ક્ષેત્રો પર શ્રાવકોના ઉપર ઉપરના રાગનાં આકર્ષણથી પડા પડી કરે છે અને એક ઊંજનાં ક્ષેત્રના શ્રાવકોને પરસ્પર સંઘાડાના સાધુઓ વિરૂદ્ધ સમજાવી પોતપોતાની સતા અને રાગનો ચિરંસ્થાયિ ભાવ રાખવા પ્રયત્ન કરે છે, પરંતુ

તેમાં પરસ્પર સંઘાડા-ગચ્છના સાધુઓ અને સાધ્વીઓની શ્રાવકો પરની સત્તાનો નાશ થાય છે અને તેઓ સિક્ષા માગી ખાનારા બાવાઓના જેવી દશાને પ્રાપ્ત કરે છે. આવી પ્રવૃત્તિ વર્તમાનમાં પ્રાયઃ બહુ દેખવામાં આવે છે. તેઓ સરાગ સંયમી હોવા છતાં અને પંચમ આરામાં હોવા છતાં ચોથા આરાના જેવી વીતરાગદશાને ડાબકરીને જ્યાં ત્યાં પરસ્પર ગચ્છ સંઘાડાનાં ક્ષેત્રો પર અને શ્રાવકો પર પડાપડી કરી પોતાનું જમાવવા અને અન્યોનું નિષ્કાસન કરવા જતાં બગલા ભક્તની દશા કરે છે તે સદા ટકી શકતી નથી અને પરસ્પર સાધુઓની પ્રાયઃ અંતરિક અવ્યવસ્થિત આવી સ્થિતિ બનવાથી 'દુઃખે માથું અને કુટે હૃદયું' એવી બાહ્યમાં પ્રવૃત્તિ આડરીને વીતરાગ દશા જણાવવા બંધ છે, પરંતુ તે સિદ્ધ થતી નથી અને સરાગ દશાના સંયમ પાળવાની ગચ્છગચ્છ સંઘાડા સેવની સુવ્યવસ્થાથી બ્રહ્મ થઈ સંઘપરની સ્વસાધુસત્તાનો ઉચ્છેદ કરે છે. સંઘપર સદા ધારણ કરનારી સાધુ કોમ જો આ બાબતમાં કંઈ વિચાર કરીને પરસ્પર એક બીજાના ક્ષેત્રો ઉપરની પડાપડીનો ત્યાગ નહિ કરે તો સરાગ સંયમ પાળવાની અને પ્રવર્તાવવાની સત્તાનો ઉચ્છેદ થશે અને શ્રાવકો વગેરેને સુવ્યવસ્થાથી જે લાભ મળતો હશે તે બંધ થશે તેમજ પરિણામે સંઘ સત્તાના સૂત્રોમાં પરિવર્તન થવાથી અને સાધુઓમાં પરસ્પર થતી નિંદાદિક ઝાઝાઈથી

તેઓનો સાધુઓ પરનો રાગટબી જશે. અત્યેવ પરસ્પર સંઘાટક ગચ્છીય સાધુઓએ પરસ્પરના ક્ષેત્રોપર પડાપડી નહીં કરતાં એક સુવ્યવસ્થાથી સલાહ સંપકોલકસર કરીને વર્તાવું જોઈએ કે જેથી વર્તમાનમાં તથા ભવિષ્યમાં એક બીજાના સંઘાટ ગચ્છના સાધુઓની સત્તાનો નાશ ન થાય અને આવકોને સાધુઓની ગરજ રહે તથા 'સાધુઓ પરસ્પર એક બીજાની ખોદણી કરનારા છે' ઇત્યાદિ ખોદણી કરવાનો સત્તાસામે થનારા આવકો વગેરેને અવકાશ ન રહે. આ બાબતનો પરસ્પર સંઘાટ ગચ્છના ઉપરી આચાર્યો વગેરેએ નિર્ણય કરી સલાહ સંપ કરવો જોઈએ. ગચ્છ સંઘાજની વ્યવસ્થાઓ સુધારવાને અને પરસ્પર લઘુવર્તુલેષુ એક્ય કરવા માટે વખતસર પ્રયત્ન નહિ કરવામાં આવશે, તે અત્યે એ પરીણામ આવવાતું કે પરસ્પર કલેશાદિ સંઘર્ષ-ણમાં સાધુઓ, સાધવીઓ અને તેઓના પરસ્પર રાગી આવકો અને શ્રાવીકાઓનું અશુભ માર્ગે આત્મચીર્વ નષ્ટ થવાનું; એમ નક્કી જણવું જે ધાર્મિક કોમમાં અનેક જાતનો સડો પેસે છે અને લઘુલઘુ વર્તુલમાં વહેંચાઈ જઈને પરસ્પર એક બીજાનું અશુભ કરવા પ્રયત્ન કરે છે તે કોમને યાદવાસ્થલી પેઠે સ્વયમેવ નાશ થાય છે અને તે કોમ વિશ્વમાં પોતાનું અસ્તિત્વ સંરક્ષવા શક્તિમાન થતી નથી પરસ્પર સંઘાટાઓ, ગચ્છો આદિના પ્રમુખો જેઓ ક્ષેત્રાદિની અવ્યવસ્થા પુર્વક રહે છે અને પરસ્પર એક બીજાના ગચ્છ-

મંતવ્યને વા અન્ય ગન્ધીય સાધુઓને તોડી પાડવા માટે અને અન્યગન્ધીય શ્રાવકોને અનેક યુક્તિથી પોતાના શુભી કરવા માટે દાંભિક ધર્મોપદેશદ્વારા પ્રયત્ન કરે છે, તેઓ અંતે પરસ્પર સ્વયમેવ વિનાશ પામે છે. અતએવ ઉપયુક્ત વાતને લક્ષ્યમાં લેઈ આ સુધરતા જમાનામાં પોતાની દશાનો ખ્યાલ કરીને એકતા કરવાને માટે સંકુચિત દષ્ટિ, ચિરોદ્ધ દષ્ટિ, મમત્વદષ્ટિ અને વૈરદષ્ટિનો ત્યાગ નહિ કરે તો તેઓના લુખ્યા આચારોનું કાંઈ જોર ચાલશે નહિ અને ગુણવિનાના ઉપર ઉપરના આચારોથી તેઓ વિશ્વ સમાજને આકર્ષણ કરી શકશે નહિ.

હવે જઈને કોમનો સાધુઓ પરથી પરસ્પરની ખોદણી કુસંપ, એક ખીજાની નિંદાનાં છાપાં છપાવવાં અને પરસ્પર વૈર ઇત્યાદિ કારણોથી તેઓના પરનો રાગ પ્રતિદિન ઘટતો જાય છે. અને ભવિષ્યમાં આ પ્રમાણે ચાલશે તો સારા મનુષ્યો સાધુઓ થશેજ નહિ અને અકેળવાયેલ દુઃખી મનુષ્યો સાધુઓ થશે તેઓ જઈને કોમનું શું શ્રેય કરી શકશે ? ધોળામાંથી પીળાં થયાં અને પીળામાંથી શું થશે ? તત્સંબંધી ચેતવામાં નહિ આવે તો ઇદં તૃતીયં રૂપ કાંઈ જાગશે એમ નકકી માનવું.

જેઓ શારત્રોના રહસ્યો પુર્વક દેશકાલાનુસાર સર્વત્ર સર્વ મનુષ્યોને સર્વના અધિકારો સદ્વિચારો સમર્પશે તેઓ

વિશ્વની સપાટી પર ધર્મ વડે આગળ વધી શકશે. કેલ-વાયેલો વર્ગ પ્રાયઃ સુધારક વિચારોનો પક્ષધારક બનશે ગચ્છોના નામે જેમ ભૂતકાળમાં પરસ્પર વિરોધો હતા, તેમ નવા કારણે મનુષ્યો અર્થાત્ત યુક્ત યજ્ઞ પ્રાચીન અને નવ્ય સુધારક પક્ષ એવાં નામોએ મંડલો ઉત્પન્ન કરશે. તે સમયે ગચ્છની તકરારો મતો સંબંધી લક્ષ્ય દેવામાં નહિ આવે અને તેની ચર્ચાઓ કાલાંતરે દબાઈ જશે અને તેનું રૂપ પ્રાચીન સંરક્ષક વર્ગ અને નવ્ય સુધારક વર્ગ એ બેના ભાવાર્થ વિશિષ્ટ મંડલો લેશે. તેઓમાં પરસ્પર વિરોધ સંઘટ્ટનથી પરસ્પર શક્તિની હાનિ થશે, પરંતુ બંને સ્વસ્વ આશયોને વળગી સ્વસ્વ વિચારોને પ્રચારતા બંને અમુક રૂપમાં ફાવશે. કાલ કાલનું કાર્ય કરશે, અને અનેક વિચારાચાર રૂપાંતરોએ સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવીકાની વાસ્તવિક સ્થિતિ પ્રગતિ થયા કરશે.

ભવિષ્યની પ્રજા સંપ્રતિ જે જે વીર્ય હાનિકર ચર્ચાઓમતો અને મહાસંઘ પાર્થક્ય પ્રવૃત્તિના કલેશો થાય છે તેના ઇતિહાસ વાંચીને વડવાઓની મુર્ખતા પર હસશે અને પ્રગતિના વારસો આપવાના અભાવે તેઓના નામની ઘોરોને કબરોને અવગણશે, આવો પણ એક સમય જે ચેતવામાં નહિ આવે તો ભાવિદેશ સેવકો સંઘ સેવકો અને ઉદાર દૃષ્ટયા ધર્મના જે સેવકો થશે તેઓના મનમાં આવશે.

સાધુઓ અને સાધ્વીઓના પ્રગતિ નિયમો.

- ૧ સાધુઓએ અને સાધ્વીઓએ આચાર્યાદિકની આજ્ઞા પ્રમાણે ગામેગામ વિહાર કરવો અને ચારિત્ર પાલન પુર્વક ઉપદેશ દેવાની પ્રવૃત્તિ કરવી.
- ૨ આચાર્યની આજ્ઞા શિવાય વિહાર કરવો નહિ અને આચાર્યની આજ્ઞા મંગાવીને વા આચાર્ય આજ્ઞા આપે ત્યાં ચોમાસુ કરવું.
- ૩ પરક્રીમ ગચ્છમત ભેદક ચર્યા ઉદીરણુ કરવી નહિ. અન્ય ગચ્છીય સાધુઓની અને સાધ્વીઓની નિન્દા ઈર્ષ્યા કરવી નહિ અને તેમજ તેઓના ગુણોનો અનુ-રાગ ધારણુ કરવો. અન્ય ગચ્છીય સાધુઓના ભરમા-વ્યથી સ્વગચ્છીય સુરિ વગેરેની આજ્ઞા બહાર ધવું નહિ, તેમજ સ્વગચ્છીય આચાર્યાદિકની અન્ય ગચ્છીય સાધુઓ વગેરેની આગલ નિન્દા કરવી નહિ.
- ૪ સ્વગચ્છીય આચાર્ય જ્યારે જ્યારે સ્વગચ્છ સાધુ સાધ્વીનો પરિષત્ ભેગી કરે ત્યારે તત્સમયે હાજર થવું અને સાધુઓની તથા ધર્મની સેવામાં આત્મનુ-ભોગ આપવો.
- ૫ સ્વગચ્છની પ્રગતિના જે જે વિચારો આવે તે સ્વગ-ચ્છીય સુરિને નિવેદવા અને જમાનાને અનુસરી ધર્મની પ્રગતિ થાય એવી જે જે પ્રવૃત્તિઓ આદરવા યોગ્ય હોય તેઓને આદરવી.

- ૬ સાધુઓએ અને સાધવીઓએ પરસ્પર એક બીજાની નિન્દા કરવી નહિ, કોઈની સાથે અપશબ્દથી લાપણુ કરવું નહિ. વ્યાખ્યાનમાં, લાપણુમાં અને લેખ લખવામાં તથા અન્યો લખવામાં સર્વ સાધુઓની સાથે ઐક્ય વધે. કલેશ ભેદ શમે અને સર્વ ગચ્છના સાધુ, સાધવીઓ, આચાર્યો સંપીને એક મોટા વર્તુલમાં ભેગા મળી ધાર્મિક કાર્યો કરે એવી સુકિત પ્રમુકિતથી પ્રવર્તવું.
- ૭ સાધુઓએ અને સાધવીઓએ કોઈ જોલા અગર ચેલ્મીને ખસાળ સલાહ આપી તેના ગુરૂથી બુદ્ધિ પાડવા નહીં. ગ્વગચ્છીય આચાર્યની આજ્ઞા વિના અન્ય ગચ્છીય સાધુને અને સાધવીને સાધુઓએ અને સાધવીઓએ પાસે રાખવાં નહિ અન્ય ગચ્છ પક્ષ સંપ્રદાયની સાથે વિશેષ થાય એવાં પ્રવૃત્તિઓમાં પડવું નહિ.
- ૮ સાધુઓએ અને સાધવીઓએ અન્ય ગચ્છીય ક્ષેત્રોપર પરસ્પર કલેશ મતભેદ અરૂચિ નિન્દા થાય એવી રીતે પહાપડી કરવી નહિ અન્ય ગચ્છીય ક્ષેત્રોમાં રહેવું પડે તે સ્વગચ્છ સુરિની આજ્ઞા મેળવીને અન્ય ગચ્છીય ક્ષેત્રના આચાર્યાદિકની અનુમતિ લેઈ ચોમાસુ કરવું, પણ અન્ય ગચ્છીય ક્ષેત્રના શ્રાવકોની પરસ્પરની કૂટથી અન્ય ગચ્છીય આચાર્યની સત્તાનો નાશ થાય એવી રીતે ચોમાસુ ઉપદેશ વિગેરે પ્રવૃત્તિઓ સેવવી નહિ.

સાધુ શિક્ષા.

- શિખામણ ચિતમાં ધારેરે સાધુભાઈ દોષને વારેરે,
 ઝોડી નિજ એક ઘરની ઉપાધિ, લીધો સાધુજનો વેપ;
 માન પૂજને ખટપટમાં પડી, કેમે કરો નહિ કલેશ. શિ. ૧
 ત્યાગીને એક અનેકની સાથે, શાને કરો પ્રતિબંધ;
 “વાદાયવિદ્યા કિરિયામાં નિન્દા” જાણી નથાઓ અન્ધ. શિ. ૨
 નિજનું થાપીને પરનું ઉત્થાપી,રાગી કરો ખડુ લોક;
 પરનાં છિદ્રો દ્રેષે ઉઘાડી, સાધુ પણ ધરો ફેક. શિ. ૩
 ખાનગી વિકથા ખૂબ કરીને, કેળવો યુક્ત કરોડ;
 દિલ સરળ ત્યાં સાધુપણું છે, મૂકી દો માથા ફેડ. શિ. ૪
 રસ પડતો ગપ્પાં માર્યામાં, ચિત્ત ધરો મોટાઈ
 નિજનું સાચું ને અન્યનું જુદું, ત્યજી દો એ તોછડાઈ. શિ. ૫
 દ્વિષ્ટિમાં ચાંદા ને જોલમાં ચાંદાં, મીઠી આપવડાઈ:
 કુવામાં ભાંગ પડેલી જાણી, જાઓ નહીં છલકાઈ. શિ. ૬
 રાગદ્રેષમાં દુનિયા પડી છે, તેમાં પડો નહીં ધાઈ:
 સાધુ વેષને પહેરી દીપાવો, સમતા ધરો સુખદાઈ. શિ. ૭
 અમ્રડા ટંટા માંહી પડો ના, ધારો ગુણિજન રાગ;
 રાગ દ્રેષને લોચ કરીને, કરશે કર્મને ત્યાગ. શિ. ૮
 ગણિ પંન્યાસ સૂરિવાચક થૈ, પડશે નહીં પરભાવ:
 મોહમલ્લના સામા થઈને, ચલવો સંયમ નાવ. શિ. ૯
 છાકી જશોના જ્ઞાન લાણી ગણી, ફૂલો ન કિરિયાચાર;
 ગચ્છો તણી કલેષ ચર્ચામાં પડતાં અન્તે થાશે ખુવાર; શિ. ૧૦
 દેવગુરું શરણુ ગ્રહીને, નિજ શકિત અનુસાર;
 ખુદ્ધિસાગર સંયમ પાળો, જિન શાસન જયકાર શિ. ૧૧

વજ્યું શું વેશ પહેર્યાથી ?

ધમાધમમાં રહી વૃત્તિ ગુણો વણ વેષ આચારો;
 અભિમાની થયા વેષે વજ્યું શું ? વેષ પહેર્યાથી.
 રહી જો કાનનાં ઇચ્છા, પરિચેહની રહી ઇચ્છા,
 અસત્ય જોલવું સહેજે. વજ્યું શું ? વેશ પહેર્યાથી.
 રહી જો માનવી પંચા. વજ્યું શું ? વેશ પહેર્યાથી.
 રહી જો ભાષ્ય ભોગોનાં, વજ્યું શું ? વેશ પહેર્યાથી.
 કપટનાં નાટ્ય ભજવાતાં, કષાયોના થતી વૃદ્ધિ:
 ત્યજ્યું તેને ગ્રહ્યું પાછું : વજ્યું શું ? વેષ પહેર્યાથી.
 ત્યજ્યુને એમ જાહુ કીધાં, ત્યજ્યુને મ કાંચળી સર્પે;
 રહ્યો જો મોહ મનમાંહી, વજ્યું શું ? વેશ પહેર્યાથી.
 હરાયા ઢોરની પેઠે, રહે ત્યાગી નહિ જગમાં.
 ણુદ્ધયાળિધ સદગુણો. સેવે, મુનિનો વેષ છે લેજે.

“ સાધુઓની અને સાધ્વીઓની પ્રગતિના હેતુઓ ॥

- ૧ પરસ્પર ગરબ સંઘાડાના સાધુઓની અને સાધ્વીઓની મહાસલા લેગી થાય અને પરસ્પર સંપ્રેમ પ્રેમ રહે એવા કોલકરારો પરસ્પરમાં થાય અને સુલેહ સંપના કોલકરારોનો ભાગ ન થાય એવા ઉપાયો લેવા.
- ૨ ગરબ મતભેદ કલેશની ઉદ્ધરણા ન થાય એવા પરસ્પર ઉપાયો ચોજ્યુને તે પ્રમાણે વર્તવામાં આવે.

૩ સાધુ ગુરુકુલો અને સાધ્વી ગુરુકુલોની સ્થાપના અને તેની સુવ્યવસ્થા કરવામાં આવે. સ્વાન્ય દર્શન શાસ્ત્રોનો તેમાં સારી રીતે અભ્યાસ કરવામાં આવે. અસુક વર્ષ પર્યંત શાસ્ત્રાભ્યાસ કર્યા પશ્ચાત વિહાર અને શિષ્ય શિષ્યા કરવાની રજા આપવામાં આવે.

૪ દીક્ષાના ઉમેદવાર ગૃહસ્થોને અને ગૃહસ્થિનિઓને પરીક્ષા પૂર્વક દીક્ષા આપવામાં આવે સાધુઓનું એક મોટું ગુરુકુલ સ્થાપવામાં આવે અને તેમાં ઉમેદવાર વર્ગની પાસે જુદી રીતે અધ્યયનાદિની વ્યવસ્થા કરવામાં આવે, પરસ્પર ઐક્ય રહે અને મૂલ ઉદ્દેશોની સુવ્યવસ્થા સંરક્ષા થાય એવા મધ્યસ્થ વૃદ્ધ સાક્ષર સાધુને ત્યાં રાખવામાં આવે અને જે જે ગચ્છના સાધુઓએ જે જે સાધુઓને અને દીક્ષાના ઉમેદવારોને મોકલ્ય હોય, તેઓને યોજેલી વ્યવસ્થા પ્રમાણે લણાવે અને તે સાધ્વીઓના ગુરુકુલમાં પણ વ્યવસ્થા કરવામાં આવે.

૫ પરસ્પર એક ખીજાના ગચ્છ સંઘાટકોના ક્ષેત્રોપર પડાપઠી ન થાય અને તેમજ પરસ્પર એક ખીજાના ગચ્છ સંઘાટકોને અને શ્રાવીકાઓને ભરમાવીને એક ખીજાથી વિરુદ્ધ ન કરી શકાય તથા પરસ્પર એક ખીજાના સંઘાટ ગચ્છના નેતાઓની સત્તાનો હોપ ન થાય એ પ્રમાણે પરસ્પર વર્તી શકાય.

- ૬ ભિન્ન ભિન્ન ગચ્છ સંઘાડાના સાધુઓ અને સાધ્વીઓ ઉપદેશાદિ માટે નિયમિત વ્યવસ્થા પ્રમાણે વિહાર કરી શકે અને એક બીજાના ક્ષેત્રો પર પડાપડી ન કરતાં દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલ ભાવ પ્રમાણે જે જે સાધુઓ જે જે ક્ષેત્રોમાં ઉપદેશાદિ માટે યોગ્ય હોય તેઓને પરસ્પર સાધુઓએ તે તે સ્થાને સંપૂર્ણ પ્રેમમાં વિદેશ ન પડે તેવી રીતે જોડવવા.
- ૭ પરસ્પર નિન્દા, ઈર્ષ્યા, કલોચ્છ વગેરે ન થાય એવા આતુલભિક ઉપાયોની પરસ્પર સુવ્યવસ્થા કરીને તે પ્રમાણે વર્તવું.
- ૮ પરસ્પર એક બીજાના ગચ્છ સંઘાડાના સાધુઓ કે જે પોતાના ગચ્છ પતિઓથી વિદ્વેદ પડી નીકળી ગયા હોય તેઓને પરસ્પર ગચ્છ કક્ષરા વગેરે થાય તેવી રીતે આશ્રય ન આપવો અને એક બીજાની અતુલભિક આદિ નિયમો ધરીને એક બીજાના સાધુઓને સંઘરવા.
- ૯ પરસ્પર સંઘાટક-ગચ્છ વગેરે સહુ વર્તુલો એક બીજાની સાથે પ્રખ્યાતાના અંકોરાઓની પડે પરસ્પર સંબંધ થઈને મહાસંઘ વર્તુલની એકતામાં લીન થઈ બધા એવી સુયોજના પૂર્વક સુવ્યવસ્થિત નિયમો ધરીને તે પ્રમાણે પરસ્પર પ્રવૃત્તિ થાય.

એક મનુષ્યને શ્રી વીર પ્રભુના ઉત્તમ ધર્મ વિચારોની શ્રદ્ધાકરાવરી અને સમ્યક્ત્વ પમાડવું એ એક દહોરાસર બ નાવવા બરોબર અથવા એક મહાસંઘને જમાડવા બરોબર છે.

- ૧૦ પરસ્પર ગચ્છીય સાધુઓ, ઉપાધ્યાયો અને આચાર્યો એક ખીજને અમુક તીર્થ સ્થલમાં વા ક્ષેત્રમાં અમુક સમયે મળી શકે અને પરસ્પર અક્ય લાવ ખીલે એવા ઉપાયો લેવામાં આવે અને તે પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરવામાં આવે.
- ૧૧ વર્ષમાં જન્મનામે અનુસરા વિસ્તરવર્તિ મનુષ્યોને ધર્મનો લાભ મળે એવા સાધુઓ અને સાધ્વીઓ તરફથી આચાર્યાદિની આજ્ઞા પુસ્તકર ઉપાયો લેવામાં આવે. ઉપદેશદ્વારા—અંદારા—કેળોદ્વારા ઉપકારદ્વારા—ગુરુકુલાદિ સુખવસ્થા દ્વારા અને ગામોગામ દેશોદેશ વિહાર વ્યવસ્થાદ્વારા સર્વ મનુષ્યોને લાભ થાય એવા પ્રયત્નો સેવવા—સેવણવવા અને જેઓ સેવતા હોય તેઓને સાહાય માત આપી સાર્વજનિક કલ્યાણ કરી સાર્વજનિક પ્રિયતા મેળવવી.
- ૧૨ પરસ્પર ગચ્છીની એક ખીજથી વિરુદ્ધ જે જે માન્યતાઓ હોય તે તે માન્યતાઓની ઉદ્દીરણા કરી પરસ્પર ગચ્છ કલેશ નિન્દા વગેરે થાય અને તેથી પરસ્પર ક્રાંટકુટપ્રથાય એવી પ્રવૃત્તિ કરવી નહિ કરાવવી નહિ અને અનુમોદવી નહિ. એવા પરસ્પર ગચ્છ નેતાઓએ નિયમો ઘડવા.

૧૩ જૈનાગમની આગેરૂંદ્ર એવા શ્રી મહાવીર પ્રભુના ઉચ્ચ સદાચારોના ઉપદેશવચનોને વિશ્વમાં સર્વત્ર પ્રસરાવવા પ્રયત્ન કરવો અને જેમ જેમ સંકુચિત વિચાર દષ્ટિ અને રૂઠ સંકુચિત આચાર પ્રવૃત્તિઓ શનૈઃ શનૈઃ વિશાલતાને ધારણુ કરી સર્વત્ર વિશ્વવર્તિ ધર્મોની સ્પર્ધામાં સર્વત્ર ધર્મની વ્યાપકતા થાય એવી સાધ્ય બિન્દુ દષ્ટિએ પ્રયત્ન કરવો કે જેથી સાધ્ય બિન્દુ પ્રતિગમન કરી શકાય અને લવિષ્યમાં સિદ્ધ સિન્ન ગચ્છના લઘુ વર્તુલો પરસ્પરની સિદ્ધતાનો ત્યાગ કરીને મહા વર્તુલ રૂપે અને અથવા મહા વર્તુલથી અસિદ્ધ એવાં અંગો તરીકે ચિરંજીવી શકે.

૧૪ પરસ્પર ગચ્છ મત માન્યતા ઉદ્દેશણા કરી કશ્ચીને જેઓ પરસ્પર ગચ્છીય મનુષ્યોમાં કલેશ ભેદનાં છીએ વાવતા હોય, તેઓની તેવા પ્રકારની પ્રવૃત્તિ અટકે અને તેઓ પરસ્પર મતભેદ યુદ્ધથી આત્મવૌર્યને દુરૂપયોગ ન કરે એવી દશાની પ્રાપ્તિ માટે પરસ્પર ગચ્છ સુરિઓ વગેરેઓ ઉપદેશદ્વારા-સત્તાદ્વારા અને ખાનગી યુક્તિઓદ્વારા પ્રયત્ન કરવો. સાધુઓને સાધ્યો-ઓને, શ્રાવકોને અને શ્રાવિકાઓને એવી બાબતમાં કલેશ ન થાય તેવા પ્રેરણા કરવી.

૧૫ સાધુઓની અને સાધ્વીઓની સંખ્યામાં વૃદ્ધિ અને સર્વ પ્રકારનાં શુભ પ્રગતિ થવામાં જે જે વિદ્વેદ સમુપસ્થિત થતાં હોય, તેઓને પ્રમણુ સંઘદ્વારા તે તે વિદ્વેદ-અડચણો ટળે એવા ઉપાયો લેવા અને દેશ કાલાનુસાર મધ્યમ વૃત્તિએ ઉત્સર્ગ અને અપવાદ માર્ગ એ બેનો અનુભવથી નિશ્ચય કરી સાધુઓની અને સાધ્વીઓની સંખ્યા વૃદ્ધિ પ્રતિ લક્ષ્ય હેવું.

૧૬ દેશકાલાનુસારે જર્ઘન કોમમાં અને જર્ઘનેતર કોમમાં પરસ્પર ગચ્છ વિલેદક માન્યતા વિલેદક ઉપદેશ ન હોવો અને સર્વસંઘમાં સર્વની એકતા જે જે વિચારોએ અને જે જે આચારોએ થાય તેઓને ધ્યાનમાં રાખી પ્રત્યેક મનુષ્યની યોગ્યતાનુસાર ઉપદેશ હોવો, પરસ્પર ગચ્છોની એકતા વધે એવો ઉપદેશ હોવો, દેશકાલાનુસાર સાધુ મહાસંઘે જે જે ઉપદેશ હોવાની વ્યવસ્થા નિયમિત કરી હોય તેના અનુસારે ઉપદેશ હોવો, જે જે ધાર્મિક અંગોને માટે ખાસ ઉપદેશ હોવાનો ડરાવ કર્યો હોય તે તે અંગોની વ્યવસ્થા પ્રમાણે ઉપદેશક સાધુઓએ ઉપદેશ હોવો. સાધુઓની, સાધ્વીઓની, શ્રાવકોની અને શ્રાવિકાઓની વૃદ્ધિ થાય એવા જે જે ઉપાયો નિયુક્ત કર્યાં હોય તે તે ઉપાયો દ્વારા ઉપદેશ હોવો. અન્ય ધર્મોના ઉપદેશકો સ્વસ્વ ધર્મની વૃદ્ધિ

કરવા જે જે રીતિયે ઉપદેશ હેતા હોય, તેઓની
 રીતિનો અનુભવ કરી જે જે રીતિયે! શ્રદ્ધ કરવાની
 હોય અને જે અધિભાષી હોય, તે તે રીતિએ દેશ-
 કલાનુસારે જૈન ધર્મનાં તત્ત્વોનો પ્રચાર કરવા ઉપદેશ
 દેવો. જૈન કોમમાં આચારવિચાર મતભેદ પડે અને
 તેથી વર્તમાનમાં જે જે ધર્મ પ્રગતિ-સંઘ પ્રગતિના
 માર્ગો હોય એ તેમાં સંચરતાં નવીન કંટકો! ઉભા
 થાય એવો ઉપદેશ ન દેવો! વા એવી પ્રવૃત્તિ ન કરવી.
 ધર્મના સર્વાંગોની અસ્તિત્વ સંરક્ષા થઈ રહે એવો
 ઉપદેશ દેવો તેમજ ધર્મનું પ્રત્યેક અંગ અન્ય અંગથી
 જુદું ન પડે એવો ઉપદેશ દેવો. સાધુઓનું અને
 સાધ્વીઓનું અસ્તિત્વ ન રહે, એવો ઉત્કૃષ્ટ ઉત્સર્ગ
 માર્ગના આચારોનો ઉપદેશ ન દેવો અને તેમજ
 ઐકાંત અપવાદ માર્ગના આચારોનો ઉપદેશ ન દેવો
 તથા ગચ્છોના આચારોની આજ્ઞાઓને અનુસરી પ્રત્યેક
 ગચ્છના સાધુએ સ્વ પ્રગતિ પ્રતિ લક્ષ્ય રાખી ઉપદેશ
 દેવો. અંડનશૈલીના કરતાં મંડન શૈલીએ સર્વત્ર
 ગુણાનુરાગ વધે અને પરસ્પર મૈત્રીભાવના ક્રિયામાં
 દેખાય એવી રીતે સ્વયં પ્રવર્તી ઉપદેશ દેવો. સર્વત્ર
 વિશ્વવર્તિ મનુષ્યોને ધર્મના ભેદવિના રૂચિકર થાય અને
 શ્રદ્ધા ગમ્ય થાય એવી રીતે જૈન ધર્મના સદ્વિચારો
 અને સદાચારોનો ઉપદેશ દેવો અને તેવા
 અન્યો તથા લેખો લખવા લખાવવા અને પ્રસારવા.

- ૧૭ પરસ્પર સિત્ત ગચ્છ સંઘાડાના સાધુઓને અને સાધ્વીઓને પઠન-પાઠન રોગોપચારમાં અને ચારિત્ર્ય માર્ગ-માંથી પડતાં સાહાય્ય આપવી. કેઈપણ સાધુની માંદગી વખતે પરિપૂર્ણ આત્મલોગ આપોને તેના શ્રેયમાં ભાગ લેવો, કેઈપણ સાધુને પડતાં સાહાય્ય આપીને તેને સુધારવા બને તેટલા ઉપાયો લેવા, ગૃહસ્થ શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓ જેટલી કેળવણી ભાષાદિની પામે છે તેનો સાધુની વ્યવહાર દશામાં કેળવણી જાંબંધી અનુભવ મળે એવી વ્યવસ્થાઓ કરવી અને કરાવવી.
- ૧૮ સર્વ ધર્મના ઇતિહાસોનું સાધુ પાઠશાલામાં અને સાધ્વી પાઠશાલામાં જ્ઞાન આપવું. સાધુઓની પાઠશાલામાં સાધુને અને સાધ્વીઓની પાઠશાલામાં પ્રવર્તિની સાધ્વીની લભાવવા માટે નિમણુક કરવી.
- ૧૯ કેળવાયેલા ગૃહસ્થ મનુષ્યોને કેવી પદ્ધતિથી ઉપદેશ દેવો તેનું જ્ઞાનને અનુસરી જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું. કેળવાયેલા ગૃહસ્થોને તેઓની શંકાઓના પરિહાર પૂર્વક ધર્મસેવા માર્ગોમાં સ્વાધિકારે પ્રવૃત્તિ થાય એવી ઔપદેશિક ધર્મ પદ્ધતિ વ્યવસ્થા જ્ઞાનનું શિક્ષણ આપવું.
- ૨૦ વિહાર અને ઉપદેશાદિ ધાર્મિક કર્તવ્યોમાં સાધુઓની સગવડતા પુર્વક નિર્થક સમય ન જાય એવી રીતે સાધુઓને સાહાય્ય આપવા પ્રગંધોની વ્યવસ્થા કરવી.

- ૨૧ સર્વ ગૃહીય સાધુઓમાં ઐક્ય અને સાધવીઓમાં ઐક્ય પ્રસરે અને સર્વ સાધુઓ અને સાધવાઓ તે હું એવો પ્રત્યેક સાધુ સાધવીને ભાવ પ્રગટે એવા સદ્વિચારોને પ્રચારવા યોગ્ય પ્રવૃત્તિ કરવી.
- ૨૨ સાધુઓ અને સાધવીઓ સાત્વિક ગુણો વડે આચારોને શોભાવે એવા વિચારોનો ફેલાવો થાય એવી ઉપદેશ શૈલીને અનુસરાય એને સર્વના શ્રેયમાં આત્મલોગ સમર્પવામાં આત્મવીર્યનો સદુપયોગ થાય એવા પ્રબંધો રચવા.
- ૨૩ પરસ્પર ભિન્ન ભિન્ન ગૃહ સંઘાડાઓના સાધુઓ અને સાધવીઓએ પરસ્પર અહંકાર-ઈર્ષ્યા-મતભેદ અને ક્રોધાદિ વડે એકબીજાનું અપમાન થાય એવી મન, વચન અને ક્રિયા વડે પ્રવૃત્તિ એવવી નહિ, સેવરાત્રી નહિ અને જેઓ સેવતા હોય તેઓની અનુમોદના ન કરતાં હિતબોધ આપી તેવી પ્રવૃત્તિથી દૂર કરવાં.
- ૨૪ સાધુઓ અને સાધવીઓ ગમે તે ગૃહ સંઘાડાના હોય તો પણ તેઓનું સ્વગૃહીય શ્રાવક પરગૃહીય શ્રાવક અને અન્યદર્શનીય મનુષ્યોથી અપમાન હેલતા ન થવા દેવા અને તત્સંબંધી યોગ્ય ઉપાયો લેવા, પરસ્પર ભિન્ન ભિન્ન ગૃહીય શ્રાવકો પર જે

આચાર્યો વગેરેની સત્તા હોય, તે તોડવા પ્રયત્ન કરવો નહિ. સર્વ સાધુઓની અને અને સાધવીઓની શ્રદ્ધાભક્તિ વધે એવા સહુપાયો લેવા.

૨૫ લિન્ન ભિન્ન ગચ્છ મતોમાં સંઘશક્તિનું પૃથક્કરણ ન થાય, એવો સુધારો કરવો અને લિન્ન લિન્ન ગચ્છોની શક્તિયો પરસ્પર એકબીજાની હાનિ ન કરતાં એક મહા સંઘશક્તિ રૂપે ભેગી થાય એવા પ્રતિદિન ઉપાયો લેવા.

૨૬ સાધુઓ અને સાધવીઓની જ્ઞાનાદિક શક્તિ પ્રતિબંધક એવા દેશકાલ વિરુદ્ધ કાયદા-નિયમો તેઓના પર મુકવા નહિ. સાધુપર, સાધવીપર અને સંઘપર શક્તિ હદ બહારના ઘણા કાયદાઓ મુકવાથી તેઓની સ્વતંત્ર શક્તિયોનો વિકાસ થતો નથી. દેશકાલાનુસારે સાધુઓને, સાધવીઓને, શ્રાવકોને અને શ્રાવિકાઓને એકાન્તે અન્ધ શ્રદ્ધા વડે લકીરકી ફકીર જેવાં બનાવીને દેશકાલાનુસાર તેઓની પ્રગતિમાં પ્રતિબંધકારક આચારોમાં ન ગોંધી રાખવાં [આગમાં વિરોધી પથ્થે] સર્વ જૈનો સત્ય વિચારો પ્રતિ પ્રગતિ કરે અને આત્માની શક્તિયોની પ્રગતિ કરે એવા સહવિચારોનો અને સહાચારોનો ફેલાવો કરવો. એકાન્તે રૂઢીના ગુલામ બનાવીને સાધુઓની અને સાધવીઓની વર્તમાન

પ્રગતિ ન રોકવી અને તેઓની વર્તમાન પ્રગતિ ન રોકાય એવો ઉપદેશ આપવાને આચાર્યો વગેરેએ લક્ષ્ય હેવું;

૨૭ સાધુઓએ અને સાધવીઓએ વર્તમાનસ્થિતિનું જ્ઞાન કરવું અને વર્તમાન તથા ભવિષ્યમાં પોતાની ઉન્નતિ થાય એવા વિચારોને ક્રિયામાં મુકવાને શ્રમણસંઘની શક્તિને ખીલવવી જેઓ વર્તમાનમાં પ્રગતિકારક વિચારોને અવહાનતા નથી અને ગાડરીયા પ્રવાહની પેઠે પ્રવૃત્તિ કરે છે, તેઓ જીવતા છતાં મૃતક સમાન છે. વર્તમાનમાં સર્વ પ્રકારના જીવન ઉપાયોએ જીવવું અને ભવિષ્યમાં જીવન પ્રગતિકારક વ્યવસ્થાઓ રહે, એવા સુધારા પ્રતિ સાધુઓની; સાધવીઓની અને સ્વાચાર્યની સાથે પ્રગતિ પંથમાં વહેવું.

૨૮ પક્ષપાતનો ત્યાગ કરીને આગમોમાંથી સત્ય લેવું જે જે કાલે જે જે ગચ્છ મતલેદો થઈ ગયા, તે તે કાલે તેનું ઉપયોગિત્વ કઈ દષ્ટિએ હતું અને મત ભેદ કલેશ કરવાથી સામાજિક સંઘર્ષગની કેટલી બધી પૃથકકરણતા થાય છે તેનો વિચાર કરવો ગચ્છક્રિયા મતલેદ ખંડન મંડનમાં મધ્યસ્થશાન્ત બનવું અને સર્વ જઞ્ઞનોનું ઐક્ય થાય અને તે ઐક્યસદા રહ્યા કરે એ રીતે જમાનાને અનુસરી વિશાલ અને ઐક્ય દષ્ટિથી પ્રવૃત્તિ કરવી.

શ્રાવકોની અને શ્રાવિકાઓની પ્રગતિના વિચારો

- ૧ સિન્ન સિન્ન ગચ્છ સંઘાડામાં ંહેંચાયેલાં શ્રાવકો શ્રાવિકાઓ, સ્વગચ્છીય સાધુઓ અને સાધ્વીઓની પ્રગતિ થાય એવા ગચ્છનાયક આચાર્યાદિ જે જે ઉપાયો બતાવે તે તે ઉપાયો પ્રમાણે પ્રવર્તના પ્રયત્નશીલ થવું.
- ૨ શ્રાવકોએ અને શ્રાવિકાઓએ સ્વધર્મોંઓની સંખ્યા વધે એવા ઉપાયોને આચાર્યાદિની અનુસા પૂર્વક શ્રદ્ધા કરવા અને ગુરુકુલો વગેરેની સ્થાપના કરીને જઈને જાલકોને ધર્મ સંસ્કાર પૂર્વક ઉત્તમોત્તમ કેળવણી આપવા પ્રયત્ન કરવો.
- ૩ જઈને કોમની સંખ્યા વૃદ્ધિમાં પ્રતિબંધક એવી પ્રવૃત્તિઓને હટાવવી અને જઈને કોમની સંખ્યા વધે તથા જઈનેમાં પરસ્પર સંપ, વિશાલ દષ્ટિ અને પરસ્પર સાહાય્ય મળે એવા વિચારો ફેલાવવા પ્રયત્ન કરવો.
- ૪ સ્વગચ્છ આચાર્યાદિયોને તથા મહાસંઘના મનુષ્ય નેતાઓની સાથે ઐક્યભાવ ધારણ કરીને શ્રાવકોએ અને શ્રાવિકાઓએ જઈને ધર્મની સેવામાં અપ્રમલ પણે આત્મલોગ આપવા તત્પર થવું.

- ૫ સ્વગચ્છના આચાર્યના પ્રમુખપદ નીચે સાધુઓનો સાધ્વીઓનો, શ્રાવકોનો અને શ્રાવિકાઓનો ગચ્છસંઘ લેગો મળે અને પરસ્પર પ્રગતિના વિચારો કરે તેવી વ્યવસ્થા શ્રાવકોને અને શ્રાવિકાઓને કરવા યોગ્ય છે, તે તેઓએ ઉપાડી લેવી અને આચાર્ય સાધુઓને વિજ્ઞપિત કરી વાર્ષિક ગચ્છ પરિષત્ મેળવવી.
- ૬ સર્વગચ્છમતાદિ જ્ઞાનેતાનાં બાવણાં લખે એવી જ્ઞાન કોલેજો ઉઠાડવી જોઈએ અને સર્વ જ્ઞાનેતાનું ઐક્ય થાય તથા તેઓની પ્રગતિ થય એવું તેમાં ધાર્મિક શિક્ષણ આપવું જોઈએ કે જેથી મહા સંઘના પ્રત્યેક અંગની ભવિષ્યમાં પુષ્ટિ તથા પ્રગતિ બની રહે.
- ૭ સર્વગચ્છમતાદિ ભેદવિગિનાં શ્રાવકોએ અને શ્રાવિકાઓએ વર્ષે વર્ષે અમુક તર્ક સ્વગે એક મહાસંઘ મેળવવો જોઈએ સર્વગચ્છના આચાર્યો ઉપાધ્યાયો સાધુઓ અને સાધ્વીઓને તેમાં બેસવાની યથા યોગ્ય વ્યવસ્થા કરવી અને સર્વ સાધુઓને અને સાધ્વીઓને એકઠા થવા વિજ્ઞપિત કરવી. પશ્ચાત જેઓ લેગા થાય તેઓમાં ઐક્ય વધે એવા તાત્કાલિક જે જે ઉપાયો લેવા ઇચ્છે તે લેવા અને અતુર્વિધ મહાસંઘ વર્ષે વર્ષે અગર બધાં વર્ષે મળી જંગમ તીર્થની પ્રગતિ કરે એવા ઉપાયો લેવા.

- ૮ આવકોએ અને શ્રાવિકાઓએ સાંસારિક કેળવણીની અભિવૃદ્ધિ થાય એવી સ્કોલરશીપો દ્વારા વ્યવસ્થાઓ કરવી અને જઈને વ્યાપારની વૃદ્ધિ થાય એવા ઉદ્દેશથી વ્યાપારિક કોન્ફરન્સો ભરવી.
- ૯ પરસ્પર શ્રાવકોએ અને શ્રાવિકાઓએ એક બીજાને સાહાય્ય કરવાં અને એક માટું લાખો કરોડો રૂપૈયાનું ફંડ સ્થાપન કરવું. લાખો કરોડો રૂપૈયાના ફંડમાંથી પારસીઓની જેઠે જેને જેટલી ધન સહાયતાનો અપ હોય તેટલી તેને અનુક્રમિત નિયમ નિયમો પૂર્વક આપવી.
- ૧૦ જઈનેના અઘડા જઈને કોટલાક શાન્ત કરે એવી મહાસંઘના અગ્રગણુઓ દ્વારા વ્યવસ્થા કરવી.
- ૧૧ જમાનાને અનુસરી જઈનેમાં વ્યાવહારિક પ્રગતિ થાય તથા ધાર્મિક પ્રગતિ થાય એવા માર્ગે જઈનેની લક્ષ્મી ખર્ચાય એવા વ્યવસ્થા કરવી અને લક્ષ્મીને જે જે માર્ગે હાલ વ્યય ન કરવા જેવો હોય તે તે માર્ગે વ્યય થતો અટકાવવો.
- ૧૨ દેવ દ્રવ્ય, જ્ઞાન દ્રવ્ય, સાધારણ દ્રવ્ય, વગેરે જે જે ખાતાંઓ ભારત વર્ષમાં ગામોગામ શહેરો શહેર અને તીર્થ સ્થળોમાં ચાલતાં હોય તેઓને પરસ્પર અનુક્રમ વ્યવસ્થિત નિયમોથી જોડી દઈને તેઓને એક મહાસત્તા તળે રાખવાં અને તે ખાતાંઓની વ્યવસ્થા ચલાવીને સર્વ ખાતાંઓ સુધારવાં.

- ૧૩ આચાર્યોને ઉપાધ્યાયોને પત્યાસેને સાધુઓને અને સાધવીઓને ગામોગામ, શહેરો શહેર, દેશો દેશ ત્રિહારની સગવડતા કરી આપવી અને તેઓની સેવા ભક્તિમાં સર્વત્ર સર્વ શ્રાવકો ઉપયોગી રહે એવો બંદોબસ્ત કરવો.
- ૧૪ હાનિકારક સીવાજોનો અટકાવ કરવો, કુરીવાજોનો ત્યાગ કરવો અને જઈને કોમમાં સર્વત્ર જઈનોની પ્રગતિ યાય એવા કરાવે કરાવવા અને તે પ્રમાણે વર્તાવવા પ્રયત્ન કરવો.
- ૧૫ જઈને સાધુઓની, સાધવીઓની ડેલના નિન્દા કરનારાઓને અટકાવવા પ્રયત્ન કરવો. ગરીબ જઈનેને વ્યાખ્યાસિક વડે આનર્ગીમાં સાહાય્ય કરવા અને જઈને ગણાતો મનુષ્ય કોઈ પણ સ્થાને ભીખ માગતો ન હરે એવાં જઈનાશ્રમે સ્થાપવાં.
- ૧૬ વર્ષો વા એ વર્ષો મહાસંઘ ભરવામાં આવે તેમાં ભેદ તક વગેરે પડયા હોય તેને કામાવવા એક જઈનોની અચ્છ ગણ્ય કસિટી. અસુક વખત સુધી પ્રયત્ન કરે એવો પ્રયત્ન કરવો, જઈનોની સંઘયા શાથી ઘટે છે તેના ઉપાયો શોધી જઈનો વધે એવા કરાવે પસાર કરવા અને તે પ્રમાણે વર્તાવું.

શ્રી મહા સંઘની પ્રગતિમાં ભાગ લેવાથી જગતનું કલ્યાણ કરી શકાય છે. બંધુઓ ! જગત થાઓ. સ્વાધિકારે

ફરજને અદા કરો, સર્વ પ્રકારની સર્વ બાબતમાં સાપેક્ષતા અવજોધીને સાપેક્ષ માર્ગ ચંદણુ કરો. રાગ દ્રેષને નિમૂળ કરી સુકત થવું એ સાધ્યબિંદુ કલ્પીને તેના સાધક યોગોમાં પ્રવૃત્ત થાઓ. મ્હોટા વિચાર કર્યા વિના મ્હોટા અવાજે નહિ. ઉદાર ભાવનાથી ઉદાર સિદ્ધિ થાય છે. રૂઢ સંકુચિત વિચાર અને રૂઢ સંકુચિત આચાર માત્રથી ઉદાર અને વિશેષ વિશિષ્ટ યોગો કર્તવ્યને માહરી શકાતું નથી. જ્ઞાન ક્રિયાઓમાં મોક્ષ એ સૂતરું ઉદાર યોગિક સ્વરૂપ અવજોધીને જ્ઞાન ક્રિયાએ જો માર્ગની આરાધના કરી તેને મ્હોટું કલ્યાણુ પ્રાપ્ત થાય. યોગવતાને પરીક્ષા કરી સ્વ કર્તવ્ય કાર્યમાં પ્રવૃત્ત થાઓ. આ માત્રમ પદની પ્રાપ્તિ માટે પ્રયત્ન કરો. સમાજ, સંઘ, દેશ, ધર્મ, સ્વ અને પર વ્યક્તિના હલ્યાભાર્યે વ્યવહાર અને નિશ્ચયથી ઉલ્લુકત રહો. મહાસંઘ પ્રગતિ, મંત્ર, લંત્ર યંત્ર પ્રવૃત્તિમાં સદા પ્રવૃત્ત રહો અને નૈશ્ચરિક દાષ્ટિએ અંતરથી નિર્વૃત્તિ માર્ગમાં ઉપજોગીરહો.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

શ્રી શ્રમણ સંઘસ્ય શાંતિર્ભવતુ.

શ્રી ચતુર્વિધ મહાસંઘસ્ય શાંતિર્ભવતુ ॥

જૈન શાસન સદા જ્યવંતુ વર્તો.

સાધુ ધર્મની પરિક્ષા

પ્રગટતો આંગમાં અગ્નિ,
ભજવવો વેપ સાધુનો,
સહનતા નહિ મતે પડતાં,
અહો જ્યાં આર ભઈયાના,
નિમિત્તો ધર્મનાં ઝાઝાં,
પદે જ્યાં ભેદ ત્યાં ઝઘડા,
કરે જે ધર્મના ઝઘડા,
પ્રભુના ધર્મથી શાન્તિ,
પ્રભુના ધર્મ જ્યાં પ્રગટે,
સુહાલી સામ્ય દ્રષ્ટિ ત્યાં,
થતો નહી ધર્મના નામે,
ખરો એ ધર્મ છે જિનને!,
કરીને ધર્મ ધેલાઈ, કરે,
હૃદયથી એ નહીં ધર્મી,
ખનેત્રા આદ્યથી સાધુ,
ખરી નહી શાન્તતા પામે,
અલોકક સાધુતા પામે,
હૃદયગિધ સાધુને મળતાં,

હૃદયમાં દ્વેષના ભડકા,
રૂકે એ વેશ ક્યાં સુધી ?
જરા ભેદે ઘણો ઝઘડો.
થતા ચોકા તથોદશ ત્યાં.
પરપર ભેદ રહેવાનો;
કરે તે સાધુઓ કેવા ?
ગુમાવે વ્યર્થ શકિતને;
હૃદયને આહવમાં પ્રગટે.
અહો ત્યાં રાજ્ય સમતાનું;
અહો એ ચિહન સાધુનું;
જીવો પર જીવમ વા ઝઘડો;
કથે તે સાધુ છે સાચો.
જે ધર્મ ઝઘડાઓ;
અન્યાજે આદ્યથી તો શું ?
ગમે તે ધર્મના નામે;
નહીં એ અન્યને તારે.
જુપાવ્યો ના જુપે સાધુ.
હૃદયમાં સાધુતા પ્રગટે-

સાચી સંઘાનુભવિ કરવા હોય તો 'સંઘ પ્રગતિ' ગ્રંથ વાંચી જુઓ.

એગણીસ નેવુ લગભગ સાલે, યુગ પ્રધાનનો જન્મ પ્રયોગ.

એકવીસમી સદીમાંહી થાયે, યુગ પ્રધાનો મોટા ચર;

એક એકથી મહા ચઢીયાતા, જૈન જગત શાસન જયકાર.

ધર્મીનાં લક્ષણો

લક્ષણ ધર્મીનાં ધારીએ.
 ગુરની શ્રદ્ધા સાચી સદા,
 રાગ દ્વેષને છૂતવા,
 સર્વાંગમનો એ સાર છે.
 સહુની સાથે આનંદથી,
 વેર ઝેરને ત્યાગીને,
 અવગુણ ઉપર ગુણ કરે,
 પકડે હઠ નહી મોહથી,
 સાચી સેવાને આદરે,
 વિષય વિકારોને છૂતવા,
 પરની નિન્દામાં ના પડે,
 મનની સ્થિરતાને સાધવા,
 ક્રુડ કપટથી રે વેગળો,
 ભક્તિ કરે નહી સ્વાર્થથી,
 ધર્મે દંભ ન દાખવે,
 આધેકારે શુભ ધર્મને,
 દ્વેષ ન પાપીની ઉપરે,
 જ્ઞાન સાધૂની સંગતે,
 દ્વિહકુ રંગાયું ધર્મથી,
 ધર્મે રાગજ એહવો,
 વસ્તુ સ્વભાવેરે ધરમ છે,
 બુદ્ધિસાગર ધર્મમાં,

પ્રભુનો અત્યંતરાગઃ
 દ્વિભાં રાખી વૈરાગ્ય.
 કરતો નિત્ય ઉપાધઃ
 માની મનમાં સદાય લક્ષણ-૨
 વર્તે આત્મસમાન;
 સહતો નીજ અપમાન. લક્ષણ-૩
 દ્વેષે સર્વ સમાન;
 કરતો ગુરુગમ જ્ઞાન. લક્ષણ-૪
 કરતો મમતાનો ત્યાગ;
 કરતો યત્ન અઃ લક્ષણ-૫
 રમતો આપ સ્વેચ્છ ૬;
 સાધે યોગના દાવ.
 રહેતો લોભથી દુર,
 થાતો કદિય ન દુર.
 ત્યાગે પુદ્ગલ આશઃ
 આરધે નિત્ય ખાસ.
 સમતા રાખેરે ચિત્ત
 રાચી રહેતો ખચીત
 જેવો યોગ મજીક
 જાને સમજરે દીક. લક્ષણ-૧૦
 ચેતન માંહી સદાય
 આનંદપુર સુહાય. લક્ષણ-૧૧

હજારો અજ્ઞાનો નો કરતાં એક જૈન ધર્મ તત્ત્વ
 જ્ઞાની નથી સ્વપરનું અનંત ગણું હિત ધનાર છે.

શ્રી. શ્રી કૈલાસજીવન સૂરિ જ્ઞાન મંદિર
 શ્રી મહાવીર જૈન આરાધના કેન્દ્ર, કોના.